G... ...anlığı

Hizmete Özel

Muhtelif denizlerdeki harekâta dair
RAPORLAR

4

1948

T. C.
Genelkurmay Başkanlığı
IX. Şube

Hizmete Özel

Muhtelif denizlerdeki harekâta dair
RAPORLAR

4

1948

(The London Gazette) adlı İngilizce derginin ekinden çevrilmiştir:

Çeviren: Dz. Kur. Yzb. C. BENGİSU

I. ve II. Narvik muharebeleri
10 ve 13 - Nisan - 940

Aşağıdaki mektup 25 - Nisan - 940 günü Anavatan Muhrip Filotillâsı komutanı Tuğamiral R. H. C. Halifax tarafından Admiraltı Lortlar Şûrasına arzedilmiştir.

Anavatan Muhrip Filotillâsı K.
Woolwich Gm.
25 - Nisan - 940

Birinci Narvik muharebesi hakkında Hotspur ve Havock komutanları tarafından hazırlanan raporu takdim etmekle bahtiyarım.

Tuğamiral
R. H. C. Halifax

Hotspur Gm.
25 - Nisan - 940

Efendim,

10 - Nisan - 940 ta muhripler tarafından Narvik'e yapılan baskın hakkında Hotspur ve Hostile gemilerinin kayıtlarına göre tanzim edilen raporu takdim etmekle şeref duyarım. Bu akının yaşayan kıdemli komutanı olmak sıfatile birleştirilmiş bir kısım izahet vermek lüzumunu duymaktayım. Bu bilgiler, Hotspur ve Hostile gemilerile, Hardy'nin sağ kalan subaylarından alınmıştır. Havock'dan henüz bir rapor alınamadığı gibi Hunter'den de bir haber alınamamıştır.

2 — Hardy, Hunter, Hotspur ve Havock 7 - nisan sabahı alacakaranlıkta 20. Muhrip filotillâsı ile birlikte Sullom Voe [1] den hareketle Shetland kuzeyinde Renown'a iltihak ettiler. Muhripler 8 - Nisan - 940 günü sabah alacakaranlığında Eggeloysa açıklarına mayn dökmek için tahsis edilmiş olduklarından, bütün kuvvet birlikte olarak Vest Fiord'a doğru seyretti.

3 — Birkaç saat içinde maynlar döküldükten sonra Glowworm tarafından iki düşman muhribi raporu alındı ve 2. Muhrip Filotillâsının muhripleri karanlık basmadan önce Lofoten adalarının lodos cihetinde Renown'a iltihak ettiler.

4 — 9 - Nisan sabahı güneş doğduğu zaman Renown, Scharnhorst ve Hipper ile karşılaştı. Renown'ın dümen suyunda mevki almış bulunan

[1] Sullom Voe, Shetland adasında bir limandır.

2. Muhrip Filotillâsı Hipperi grup ateşi altına aldılarsa da mesafe çok uzundu. Çok geçmeden muhripler ağır denizlere terkedildiler.

5 — Bundan sonra 2. Muhrip Filotillâsı, Lofoten adalarının doğusunda karakola sevkedildiler. Takriben iki saat sonra bu karakol görevi, Narvik'e gitmek için alınan emir dolayısile terkedildi. Hotspur karakol mevkiini terketmeden biraz önce Repulse ile göz teması sağladı.

6 — Filotillâ, Narvik'in sadece hafif kuvvetlerle tutulduğunu bildirecek raporu almak ümidile, takriben saat 1600 ya kadar Tranoy açıklarında bekledi. Bu sırada Hostile da iltihak etti ve bu sırada Narvik'in kuvvetle tutulduğu öğrenildi.

7 — 2. Muhrip Filotillâsı tarafından; Admiraltıya, Anavatan Filosu Başkomutanlığına ve Muharebe Kruvazörleri Filosu Komutanlığına aşağıdaki (Çok ivedi) mesaj gönderildi:

«Narvik'in Almanlar tarafından kuvvetle tutulduğu, limanda 6 muhriple 1 denizaltı gemisinin bulunduğu ve kanalın muhtemelen maynlanmış olduğu Norveçliler tarafından rapor edilmiştir.

Kararım, sabah alacakaranlığında met zamanı taarruz etmektir.»

9 - 4 - 940 Saat : 1751

Taarruz için ne müsaade ne de talimat istenmedi. Albay Warburton - Lee tarafından çekilen bu mesaja, tarihî vesikalarımız arasında yer verilmesini arzederim.

8 — Admiraltı, Anavatan Filosu komutanı tarafından da tekrar edilen 10 - Nisan 0136 saat gruplu mesajı ile 2. Muhrip Filotillâsı komutanına aşağıdaki cevabı verdi:

«Norveç sahil muhafaza gemisi Eidsvold ile Norge'nin Almanların eline geçmiş olması muhtemeldir. Bulunduğunuz durum karşısında taarruz edip etmemek hususundaki kararı en iyi siz verebilirsiniz. Varacağınız karar her ne olursa olsun Admiraltı sizi destekliyecektir.»

9 — 2. Filotillâ komutanı taarruz plânını aşağıdaki mesajlarla filotillâsına bildirdi:

9 - Nisan saat 1430, 1955, 2040 gruplu mesajlar. Bu mesajların önemli noktaları kısaca aşağıdaki gibidir.

Ramsundet yakınlarında, Ofot Fiord'un her iki kıyısında düşman bataryaları rapor edildiğinden gemiler 10 - nisan saat 0030 dan itibaren savaş yerlerini donatmış olacaklardır. Narvik'e takarrüpte, Hunter, Hardy ve Havock iç limandaki gemilere taarruz edeceklerdir. Hotspur ile Havock, Framnesodden'deki rapor edilen bataryalarla ve kuzey batıda görülecek düşman gemilerile savaşacaklardır. Bu iki gemi ayni zamanda limandaki gemilerin geri çekilişini sis yapmak suretile örteceklerdir. Mukabil tesirin hafif olması halinde karaya çıkarılmak maksadile, gemiler bir miktar erat ayıracaklardır.

10 — Tranoy'dan Narvik'e kadar 50 mil süren seyir, rü'yetin nadiren iki gominadan fazla olduğu bir kar tipisi altında yapıldı. Gemiler, hattın arasından geçen ticaret gemilerinden ötürü iki defa ayrıldılar ve bir sefer de bütün filotillâ hemen hemen karaya gidiyordu. Gemilerin 10 - nisan saat 0415 te Narvik önüne varışlarında, Hardy seyir subayının şayanı takdir meharetinin ve onun gerisindeki gemilerin iyi sevk ve idare edilmesinin büyük tesiri vardır.

11 — Hardy, derhal limana girdi. Ticaret gemilerinin demirli bulunduğu limandan geri çekilerek torpitolarını attı. Bunlardan üçünü bir harp gemisine, dördünü de limanın doğu kuzey köşesindeki gemilere attı. Torpitolardan birinin harp gemisine isabet ettiği, şiddetli bir infilâk ve çıkan alev sütunundan anlaşılıyordu. Hardy, bundan sonra gördüğü diğer bir harp gemisine ateş açtı ve geri çekildi.

12 — Baskın tamamlanmış ve düşman henüz ateş açmamıştı. Şimdi Hunter ile Havock limana giriyorlardı. Hunter bir muhribe dört ve diğer bazı hedeflere de dört torpito attı fakat netice meçhul kaldı. Havock da beş torpito attı ve bir muhribe top ateşi açtı.

13 — Bu sırada limandaki düşman muhripleri ve kıyıdaki bataryalar ateş açtılar. Kıyı bataryalarının 4 pustan daha küçük çaplı mermi attıkları görülen izli mermilerden anlaşılıyor ve ateşleri sıhhatli olmuyordu.

14 — Hotspur ile Hostile, Narvik'in kuzeyinde bulunan Rombaks ve Herjangs Fiord'larını rü'yetin azlığı dolayısile esaslı surette kontrol edemediler. Bu iki gemi, limandaki iki muhribin çekilmesini müessir bir sis perdesi ile örttüler. Hotspur, limanın içine dört torpito atarak iki ticaret gemisine isabetler kaydetti ve batırdı. Liman dışında bulunan düşman tarafından en az sekiz torpito atıldı ise de bunlar isabet etmediği gibi bazıları da gemilerin altından geçti.

15 — Bundan sonra beş gemi tekrar liman methaline yaklaştı ve görebildikleri hedeflerle savaşa tutuştular. Bu sırada kıyı bataryaları ve düşman muhripleri tarafından kesif bir karşı ateş açıldı fakat muhripler bir hasara uğramadan Skjomnes açığında bir mevkie çekildiler.

16 — Hardy'nin güvertesinde durum şöyle görülüyordu. Filotillâ bir saatten daha fazla bir müddettenberi bir düşman limanı açığında ve bir hasara uğramadan bulunmakta idi. Bir baskın taarruzu yapılmış ve limana 24 torpito atılmıştı. Hostile'ın bütün torpitoları üzerinde bulunuyor, diğer taraftan Hotspur'da dört, Havock'da üç ve Hardy'de bir torpito kalmış bulunuyordu. Liman dışında hiçbir düşman gemisinden eser görülmüyor, liman içinde bulunanlar da ya batmış veya hasara uğramış bulunuyordu. Liman içinde 3 - 4 düşman harp gemisi bulunduğu ve muhtemelen dışarıda iki düşman gemisi olduğu tahmin ediliyordu. Bunlarla karşılaşıldığı takdirde de bertaraf edileceği umuluyordu. Bundan dolayı 2. Filotillâ K., limana bir taarruz daha yapmaya karar verdi.

17 — Takriben saat 0520 de filotillâ Hardy'nin rehberliği altında son bir taarruz için limana sevkedildi. Gemiler, Havock, Hunter, Hotspur, Hostile olmak üzere pruva hattı nizamında idi. Sürat 15 milden yukarı çıkarılmadı ve hat o ande bir pusla örtülmüş bulunan kıyıdaki topları ateş hattı kerterizinde bulundurmak üzere yılankavi bir duruma girdi. Gemiler liman methalinde iskeleye döndükleri zaman kıyı bataryaları veya görülecek herhangi bir hedef ateş altına alınacaktı. Dönüş esnasında, Hostile limana dört torpito attı ve bir düşman torpitosu da bir zarar yapmadan altından geçti. Sancak demir loçasına da bir mermi isabeti aldı ise de bu da az bir hasar yaptı.

18 — Hardy tam iskeleye dönerken Narvik kuzeyinde düşman gemilerini gördü ve 2. Filotillâ komutanı da «Bir düşman kruvazörü ile 3 muhribin Narvik açıklarında göründüğünü ve batıya doğru çekilmekte olduğunu rapor etti.» (10 - nisan saat 0551). Ayni zamanda filotillâya 30 mille geri çekilmesi emredildi.

19 — Filotillâ iskeleden dönerek batıya doğru çekilirken bu düşman gemilerile 6 - 8 bin yarda mesafeden muharebeye tutuştu. Düşman da mukabele etti fakat bir hasar ika edemedi.

20 — Ofot Fiord'a olan mesafenin takriben yarısında iken Hardy iki düşman gemisinin daha takriben 3 mil pruvadan sancaktan iskeleye geçmekte olduğunu gördü. Bunların, evvelâ kendi kruvazörlerimiz olduğunu zannederek parola sordu, fakat buna, bir salvo ile cevap verildi. 2. Muhrip Filotillâsı K. çok geçmeden bunların iki büyük Alman muhribi (Leberecht Maas sınıfı) olduğunu anlıyarak ateş açtı.

21 — Bundan sonra 2. Filotillâ K. filotillâsına şu işareti verdi. «Düşmanla muharebe temasını muhafaza ediniz.» (10 - nisan saat 0555). Bu, onun verdiği son emirdi. Biraz sonra Hardy'nin köprüüstünde patlıyan bir mermi onu ölüm halinde yaraladı. Bu ande Hardy'nin köprüüstü ve dümen evinde bulunanların hepsi ya öldü veya yaralandı. Gemi kontrolsüz kaldığından baş tarafı alevler içinde olduğu halde fiyordun güney kıyısına doğru ilerliyordu. Komutanın emir subayı (Levazım Yzb. G. H. Stanning) de yaralanmıştı fakat yardımcı dümen dairesine gitmek için köprüüstünden indi. Bir müddet dümeni kendi kullandıktan sonra gelen serdümen çavuşunu yerine bırakarak tekrar köprüüstüne çıktı. Bu sırada gemi stim kaçırmağa başladı ve yapılacak iş kalmadığından levazım subayı da onu baştankara etmek üzere sevk ve idare etti. Köprüüstü dümeninin muharebe dışı olduğunu zanneden torpito subayı (Yüzbaşı G. R. Heppel) yeke dairesinden gemiyi idareye gitmişti fakat hâlâ geminin köprüüstünden idare edilmekte olduğunu anlayınca o da gemiyi karaya oturtmak maksadile oraya koştu. Levazım subayı tarafından kritik bir ande yapılan bu hareket birçok hayatın kurtarılması bakımından iyi bir sonuç olabi-

lirdi. Doğru veya yanlış olsun alışmadığı bir vazifede bu subay inisiyatifini iyi kullanmıştı.

22 — Hardy'nin aldığı isabetten kısa bir müddet sonra, Hunter'in yanmakta ve baş torpito kovanlarında infilâklar olduğu görüldü. Hotspur'un önünde bulunan bu geminin süratten kaybettiği, halbuki Hotspur'un da - köprüüstü muhabere irtibatı kalmadığından - yoluna devam etmekte olduğu görülüyordu. Bu ande kontrolden mahrum bulunan Hotspur Hunter'e bindirdi ve iki gemi biribirine girerek bütün düşman ateşini üzerlerine çektiler. Güverteden makine ve dümen dairesine verilecek emirle Hotspur bu tehlikeli durumu önliyebilirdi lâkin bu olmadı ve gerek müsademe ve gerekse düşman ateşi tesirile Hunter battı.

23 — Bununla beraber düşman da büyük hasar almıştı. Bir muhribin torpito isabeti aldığı ve sahile sürüklendiği diğerlerinin de top ateşile isabet aldıkları görüldü. Düşmanın attığı ve Hotspur'un sancak tarafından geçen dört torpitoya mukabil, Hotspur ile Hostile da düşmana torpito atışı yaptılar.

24 — Müsademeden sonra Hotspur geri çekilirken on dört düşman gemisi tarafından ateş altında bulunduruluyordu. Hostile ile Havock bir hasara uğramadan batıya doğru çekilmişlerdi. Durumu derhal kavrıyan bu iki gemi hemen fiyorda döndüler ve Hotspur'un geri çekilmesini setrettiler. Bu, cesurane bir hareket idi. Bu dar sularda mahirane icra edilen bu hareketle muhtemelen düşman elindeki avantajı devam ettirmekten menedildi.

25 — Hotspur, Hostile tarafından himaye edilerek Skjel Fiord'a gönderildi. Narvik'in takriben 18 mil batısında iken Raunfels isimli Alman mühimmat gemisinin fiyorda girmekte olduğu görüldü. Bizi Alman muhripleri zannederek rotasına devam etti ve Havock tarafından durdurularak batırıldı.

26 — Hardy, en son olarak karaya gittiği ve yanmakta olduğu halde görülmüştü. Bir topunun hâlâ ateşe devam ettiği ve düşmanın ona yaklaşarak işini bitirmek istediği anlaşılıyordu. Bununla beraber düşman fazla sokulmamış ve bu geminin mürettebatından 160 kişi sahile çıkmıştı. Bu mürettebatın büyük bir kısmının Ballangen kasabasına nasıl vâsıl oldukları ve 3 gün sonra İvanhoe tarafından nasıl kurtarıldıkları hususundaki efsanevî hikâyeden başka yerde bahsedilmiştir.
şayan bir harekettir.

27 — Karaya çıktıktan takriben bir saat sonra, Hardy'nin torpito subayı tekrar gemiye döndü ve bir miktar infilâk maddesile komutan kamarasındaki çelik kasaları imha etti ve gemiyi terkedemiyecek kadar ağır yaralı bulunan seyir subayını da kurtarmağa muvaffak oldu. Yüzbaşı G. R. Heppel'in baş tarafı hâlâ yanmakta olan gemiye dönüşü çok takdire şayan bir harekettir.

28 — Akının sonuçlarını kestirmek müşkül olup bunu ancak zaman gösterecektir. 2 veya 3 muhribin muharebe dışı edilmiş ve 7 - 8 ticaret gemisinin de batırılmış olması muhtemeldir. Ayrıca bir mühimmat gemisi batırıldı, iskele ve rıhtımlarda hasarlar yapıldı. Bizim tarafta ise, Hunter battı, Hardy muharebe dışı oldu ve Hotspur ağır hasara uğradı. Almanların istilâ gününün ertesinde, filotillânın kar tipisinden çıkarak Narvik'te bir ande görülmesi bir şok tesiri yaptı. Takarrüp yollarının bloklanması için düşmanın düşündüğü herhangi bir plân suya düşürüldü ve müteakıp taarruzlarımız için yol açılmış oldu. İşgal edilmiş Norveç sularında harp gemilerimizin görülmesi onlara bir parça cesaret verdi.

29 — Son olarak, akına iştirak edenler namına, hareketleri bize misal teşkil eden Albay B. A. W. Warburton - Lee'yi gösterdiği güzel savaş ruhu ve inisiyatifinden dolayı hürmetle anmayı vazife bilirim.

İmza
Bnb.
H. F. Layman

Havock Gm.
27 - Nisan - 940

Havock; Hardy'de bulunan 2. Muhrip Filotillâsı K. emrinde olarak Hotspur, Hostile ve Hunter ile birlikte 9/10 - nisan gecesi, Ofot Fiord'a yükselişte hattın dördüncü gemisi olarak bulunuyordu.

2 — Hava tamamile kapalı, sık sık kar tipisi olduğu halde rü'yet 5 ile 2 gomina arasında değişmekte idi.

3 — Fiord'a doğru çıkışta âni bir rota tebdilinde kaybedilen temastan maada, seyir hâdisesiz geçti.

4 — Saat 0426 da kar tipisi durdu ve Narvik limanının güney tarafı ile içeride bazı ticaret gemileri görüldü.

5 — Filotillâ K., North Cornwall isimli İngiliz ticaret gemisi ile diğer gemiler arasından geçerek limana girdi ve top ve torpito ateşi açtı. Hunter'in girişinden sonra Havock da bunu takip etti. Bir ticaret gemisinin bordasında bulunan bir muhirbe top ateşi açıldı ve demirli bulunan diğer ticaret gemileri ile bir muhribe de torpito atıldı. Hunter tarafından görülen bütün ticaret gemilerine ateş açıldığından ve görünürde başka gemi olmadığından sadece üç torpito atıldı. Bütün torpitoların isabet ettiği görüldü. Düşman topçu ateşinin artmasından ve ışık durumunun da düşmanın lehine olmasından sürat arttırarak dışarı çıktım.

6 — Limana girmeden evvel Hunter'in ilerisinde sahilde iki su sütunu görüldü ve bunun düşman tarafından atılan ve isabet etmiyerek sahilde patlıyan torpitolar olduğuna kanaat getirildi.

7 — Limanı terkederken North Cornwall'ın yanından geçtim ve bu sırada gemideki bir nöbetçi tarafından köprüüstüne tabanca ile ateş edildi. Bu nöbetçi Leviss ateşile susturuldu.

8 — Bu sırada limandan açılan ateş arttı ve Havock sukutlar arasında kaldı ise de isabet almadı. Gerideki grup tarafından ateşe mukabele edildi ve bir düşman muhribinde infilâk olduğu görüldü. Diğer taraftan ilerideki grup ta sahilde kesif bir ateş açan noktayı yüksek infilâklı mermilerle bombardıman etmekte idi.

9 — Havock bir defa daha liman dışına çıktı. Limana aykırı bir seyirle içerideki gemileri 3000 - 4000 yardadan ateş altına aldı. Duman yüzünden tarassut hemen hemen gayrı mümkündü. Fakat atış başarılı oldu.

10 — Saat 0507 de limandan atılan birkaç torpitonun yaklaştığı görüldü. Bunlardan sakınma yapıldı. Bir torpito geminin altından geçti fakat bir tesir yapmadı. Manyetik tabanca ile mücehhez idi ise geminin Digavsing tertibatının gemiyi kurtardığı şüphesizdir. Bundan sonra torpito menzili dışına çıktım ve gemiler biribirinin ateşini bozduğundan, filotillâ K. tarafından verilen (Beni takip ediniz) işaretine imtisalen geride mevki aldım. Saat 0514. Bu sırada limandan 6000 yarda mesafede idik.

11 — 0535 te ikinci bir defa limana girdik fakat ateş açılmadı ve bundan sonra, Hardy Rombaks Fiord'a yöneldi.

12 — Saat 0540 ta üç Alman muhribi 350 derece kerterizinde göründü. Bunlar görünüşe göre Herjangs Fiord'dan geliyorlardı. 2. Filotillâ K. 30 mille batıya çekilme emrini verdi ayni zamanda ikinci gemiye ateş açtı. Kendisini takip etmek üzere döndüm ve rehber gemisi ile 10000 yarda mesafeden savaşa tutuştum. Hardy bir düşman kruvazörü ve iki muhrip şeklinde rapor vermişti ki; fena rü'yet şartlarından dolayı bunun böyle görünmesi mümkündü. Bununla beraber ateşimizin tesirile düşmanın geri döndüğü görüldü.

13 — Saat 0558 de pruvada iki düşman muhribi daha görülerek ateş açıldı. Havock, Hardy'nin iskelesinde bulunuyordu. Ben soldaki gemiye angaje oldum fakat düşman rehber gemisinin ateşsiz kaldığını görünce ona hedef değiştirdim. Menzil 3000 yarda idi. Ateş biraz sonra tesirni gösterdi. Üçüncü salvo bu geminin kıçına isabet ederek büyük bir infilâka sebep oldu. Ana bataryanın ateşi kesildi fakat düşman makineli topları ile ateşe devam etti. Bunlardan biri A topu için hazırlanan bir mermiyi infilâk ettirdi.

14 — Düşmanın yanından geçerken kalan torpitonun ateş edilmesi için emir verdim fakat düşman süratinde yapılan hata dolayısile bunlar isabet etmedi.

15 — Havock torpitolarını atmadan hemen biraz önce su üzerinde yaklaşan düşman torpito izleri görüldü ve bunlardan kolaylıkla sakınıldı. Bununla beraber daha fazla iskleye dönen Hardy'nin, baş bacasından ve makine dairesinden çıkan alevler dolayısile isabet aldığı görülüyordu. Filhakika bundan sonra bir mermi isabetile yoldan düştüğü ve geriye sarktığı görüldü.

16 — Şimdi hattın başında olduğumdan ve batı tarafta da düşman görülmediğinden sancaktan 180 derece dönerek geriden yaklaştım ve 10000 yardadan ateş açtım.

17 — Bu seyir esnasında yanmakta olan Hunter ile dümen donanımı muharebe dışı olduğu anlaşılan Hotspur'un yanından geçtim.

18 — Fakat fena bir talih eseri olarak baş topların muharebe dışı olmasından ateşe devam etmek mümkün olmadı ve torpitom da kalmadığından bu şartlar altında düşmana fazla sokulmanın doğru olmıyacağına karar vererek duman yapmakta olan Hostile'ın dümen suyundan geçmek üzere sancaktan geri döndüm.

19 — Bu ande düşman hattı ilerisindeki iki muhrip isabet almamış bulunduğundan iyi bir ateş açmakta, gerideki ikisi ise gayrı muntazam ateş etmekte idi.

20 — Batıya doğru çekilirken Hotspur'un Hunter'le çarpıştığını fakat birincisinin kendini sıyırdığını ikincisinin ise fena bir duruma düştüğünü müşahede ettim.

21 — Duman sıyrılınca bir kere daha Hostile'ın yanına sokuldum ve her iki baş topun tekrar ateşe hazır olduğu rapor edildiğinden Hostile'ın gerisinde olarak Hotspur'un üzerindeki tazyikı kaldırmak üzere muharebeye tutuştum. Ateş 10000 yardadan açıldı ve Hotspur'un düşman ateş menzili dışına çıkmasına kadar devam edildi. Düşman rehber gemisinin hâlâ bir isabet almadığı ve biz geri çekilirken tesirli bir ateş açtığı görüldü. Maamafih menzili kısaltmak teşebbüsünde bulunmadıklarından biz de Hotspur'un süratini azalttık.

22 — Fiord'dan aşağı seyrederken Alman ticaret gemisi Rauenfels olduğu anlaşılan bir gemiye raslandı. Hostile bir mermi atarak bu gemiyi durdurdu ve muayene etmem için bana emir verdi. Pruvası ilerisine bir mermi atarak onu durdurdum ve mürettebatı tarafından bu gemi alelacele terkedildi. Durarak mürettebatı topladım. Diğer taraftan gemi kumsala doğru sürüklendi. Üzerine müsellâh bir bot gönderdim fakat şiddetle yanmakta olan geminin telsizle durumu bildirip bildirmediğini bilmediğimden bu muayene partisini tehlikeye atmamak için geri çağırdım. Bot gemiye döndükten sonra geminin yanmasını tâcil etmek için bir iki mermi atarak ileri harekete devam ettim. Geminin infilâkile, batıda bulunan Hostile ve Hardy'nin sağ kalan mürettebatının dağlar arkasından gördükleri gibi, 3000 yardaya kadar yükselen alev ve enkaz parçalarından hâsıl

olan netice hakikaten korkunçtu. Bereket versin Havock'da hiçbir hasar vuku bulmadı. Ancak teknede bazı hasarlar vardı. Toplanan bilgilere göre, ihtiyat cepane ve torpitosu bulunan filotillâda yegâne gemi bu idi.

23 — Havock, bundan sonra Tranoy açıklarında Hostile'e iltihak etti.

24 — North Cornwall mürettebatının açıkladığına göre, taarruz sırasında Narvik limanında ikisi yağ gemisi bordasında, biri ham demir iskelesinde ve biri de demirli olmak üzere dört muhrip vardı. Bunlardan ikisi Hardy, Hunter veya Havock tarafından atılan torpitolarla isabet alarak derhal battılar. Diğer ikisi top ateşile isabetler aldı. Bunlar asla limanı terketmediler. Liman dışında raslanan beş gemiden biri sahile sürüklenmiş ve ikisi de hasara uğratılmıştı. Bunlardan ilki Hardy'nin sağ kalan mürettebatı tarafından sahilde görüldü. Batan ticaret gemisi sayısı bilinmemektedir.

Önyzb.
R. E. Courage

Muharebe Kruvazörleri Filosu Komutanı Tümamiral W. J. Withworth tarafından yazılan aşağıdaki mektup 27 - Nisan - 940 günü Anavatan Filosu başkomutanı tarafından Admiraltı Lortlar Şûrasına arzedilmiştir.

Warspite
25 - Nisan - 940

Efendim,

13 - Nisan - 940 cumartesi günü Narvik'teki düşman deniz kuvvetleri ve kıyı savunmasına karşı yapılan taarruz hakkındaki raporu takdim etmekle bahtiyarım.

2 — Bu harekâta komutam altında iştirak eden (B) kuvveti, Kraliyet Bahriyesine mensup aşağıdaki gemilerden müteşekkildi:-

Warspite - Albay V. A. C. Crutchley komutasında (Muharebe kruvazörleri Filosu K. nın forsunu taşımaktadır.)

Bedouin - Bnb. J. A. Mc. Coy komutasında.

Cossack - Bnb. R. St. V. Sherbrooke komutasında.

Eskimo - Bnb. St. J. A. Micklethwait komutasında.

Punjabi - Bnb. J. T. Lean komutasında.

Hero - Bnb. H. W. Biggs komutasında.

İcarus - Önyzb. C. D. Maud komutasında.

Kimberley - Önyzb. R. G. K. Knowling komutasında.

Forester - Önyzb. E. B. Tancock komutasında.

Foxhound - Önyzb. G. H. Peters komutasında.

3 — Harekâtın sevk ve idaresi hususunda sizden aşağıdaki talimat alındı:

«D. W. harekâtı 13 - nisan cumartesi günü icra edilecektir.

a) Harekâtın hedefi Narvik sularındaki Alman harp ve ticaret gemilerile kıyı savunmasının tahribidir.

b) «B» kuvveti, saat 0730 da A - 67° 44′ kuzey ve T - 13° 22′ doğu mevkiinde Kruvazör Filosu K. gemisi Warspite ile buluşacaktır.

c) Hostile ile Havock Skjel Fiord'u himaye edeceklerdir.

d) Geri kalan muhripler, saat 1030 da, A - 68° 00′ kuzey ve T - 11° 20′ doğu mevkiinde Anavatan Filosu başkomutanı ile buluşacaklardır.

e) Diğer muhriplerin iltihakından sonra, Hero, Foxhound ve Forester mayn arama görevine tahsis edileceklerdir. 20. Muhrip Filotillâsı paravanlarını atacaklar ve Warspite'ın ilerisinde mayn arama görevi yapan muhriplerin önünde seyredeceklerdir. Dört muhrip D. S. A. larını çalıştıracaklardır. Diğer muhripler, Kruvazör Filosu K. emrine göre denizaltı emniyeti teşkil edeceklerdir. Kuvvet bu teşkilâtla Vest Fiord'a ilerliyecek ve her iki yanda bulundurulacak birer muhrip te denizaltıların saklanmasına elverişli körfezlere su bombası atmak üzere arama yapacaklardır.

f) Maynlı olduğundan şüphe edilen Baroy adası yakınına varıldığı zaman, D. S. A. lı muhripler taranmış sulara sevkedilerek ada geçilinceye kadar bu şekilde seyredilecektir.

g) Kuvvet, ağır silâhlarını olduğu kadar hafif silâhlarını da kullanmak suretile seyir esnasında kıyı bataryalarile savaşarak Ofot Fiord'a ilerliyecektir. Mayn araması yapmıyan muhripler ve arama muhriplerini himaye eden Warspite top ateşine iştirak edecektir. Düşman muhripleri görüldüğü takdirde, bunların Warspite'a hücum etmelerinden evvel püskürtülmeleri bilhassa önemlidir.

h) Muhripler tarafından yapılacak mayn araması 16° 55′ doğu tul dairesine kadar devam edecektir. Arama yapan muhripler bundan sonra Warspite'ın himayesi için rota değiştirecekler ve yüksek sürat mayn arama cihazlı muhriplere yardım etmek için kendi cihazlarını bırakacaklardır. Lüzum halinde geri sarkarak Baroy adası veya herhangi başka bir yerdeki kıyı bataryalarını ateş altına alacaklardır. Warspite içinde bulunduğu şartlara göre Narvik'in 5 mil açığındaki bir mevkie ilerliyecek ve buradan muhriplerin limanı veya mücavir sulara girişlerini destekliyecektir.

i) Muharebe Kruvazör Filosu K. tarafından istendiği takdirde sis, normal olarak muhripler tarafından yapılacaktır.

j) Kuvvet, Muharebe Filosu Komutanının emrine göre geri çekilecektir.

k) Furious, düşmana ait aşağıdaki yerlere hava taarruzları tertipliyecektir. Bütün kuvvetler Warspite'in takarrübü ile senkronize edilecektir:

Tayyarelerin yapacağı taarruz mevkileri ve zamanı:

1 - Baroy adasındaki savunma tesislerine, takriben saat 1215 te,

2 - Romness burnu (T - 16° 31′ doğu) ve karşı sahildeki tesislere takriben 1300 te,

3 - Ballangen'deki harp gemilerine (T - 17° 00′ doğu) ve Narvik limanına, Herjangs ve Narvik'teki bataryalar takriben 1345 te.

Muharebe Kruvazör Filosu K. bu taarruzların kesin zamanını emredecektir.

l) Saat 0830 dan itibaren Furious tarafından, Warspite için denizaltı emniyeti sağlanacaktır. .(b paragrafına bakınız).

12 - Nisan - 940 Saat : 1909

4 — 12 - Nisan saat 1547 deki işaretinizden harekâta müteallik aşağıdaki haberler istihraç edildi:-

a) A - 68° 24′ kuzey ve T - 15° 59′ doğu mevkiinde mayn tarlası rapor edilmiştir.

b) Vest Fiord sularında denizaltı mevcudiyeti.

c) Liman içinde bir kısmı hasara uğramış 5 veya 6 Leberecht Maas sınıfı muhrip ve batmış 6 nakliye gemisi.

d) A - 68° 23′ kuzey ve T - 17° 06′ doğu mevkiinde Hardy karaya oturmuştur.

e) Baroy adasında (A - 68° 21′ kuzey ve T - 16° 07′ doğu) muhtemelen manyetik torpito kovanlarile kara savunması mevcuttur.

f) Demir iskelesi kuzeyindeki tepelerde 12 - 18 fundluk 3 top, kuzeye ve batıya ateş edebilecek vaziyette (Harita numarası 3753) Ranchet methaline yakın fiyordun her iki tarafında, A - 68° 26′ 30″ kuzey T - 16° 29′ 30″ doğu; A - 68° 24′ 30″ kuzey ve T - 16° 29′ 30″ doğu mevkilerinde 4 pusluk toplar.

g) 12 - Nisan günü Vest Fiord'da hüviyeti meçhul bir veya iki tayyare görülmüştür.

h) Somerscot yakınlarında (A - 68° 27′ kuzey ve T - 15° 29′ doğu) iki dost Norveç denizaltı gemisi.

5 — 13 - Nisan saat 0200 de ağır denizli bir havada güçlükle Warspite'a geçtikten sonra Cossack, Hero, Foxhound ve Forester muhripleri refakatimde olarak (A - 67° 44′ kuzey ve T - 13° 22′ doğu) randevu mevkiine seyrettim. Burada Bedouin, Punjabi, Kimberley ve İcarus muhripleri de komutam altına girdiler. Bu sıralarda Eskimo muhribi Tranoy feneri civarında karakolda bulunuyordu.

6 — «B» kuvveti Vest Fiord'a doğru ilerliyordu. Hava tamamile kapalı, ağır bir sulu kar veya fâsılalı yağmur, rüzgâr karayel şiddeti 3 - 4 bofor, rü'yet 10 mil. Fiyordu kuşatan dağlar denize kadar inen kesif bir karla örtülü.

7 — Saat 0747 de harekât emrinde bildirilen zamanlarda taarruza başlaması için Furious'a bir işaret verildi. (Paragraf 3 ve k bendine bakınız).

8 — Saat 0915 te B kuvvetine aşağıdaki emri verdim:-

«Narvik'te bulunan savunma tesislerile raslanacak her çeşit Alman harp ve ticaret gemilerine taarruz maksadile seyretmekteyiz. Düşman tarafından vâki olacak herhangi bir mukavemetin cesurane bir azimle bertaraf edileceğine eminim. Hepinize başarılar dilerim.»

9 — Tarafınızdan verilen harekât emrini açıklamak maksadile saat 1009 da aşağıdaki işareti çektim:

«D. W. harekâtı, paragraf (f). Baroy adasındaki herhangi düşman faaliyeti top ateşile tahrip edilecektir paragraf (g). Ateş taksimi gerektiği takdirde tek numaralı muhripler güney tarafta, çift numaralı muhripler kuzey tarafta mevki alacaklardır. Düşman gemileri göründüğü takdirde ateş, kıyı hedeflerinden önce bunlara açılacaktır.

Paragraf (h). 17 derece doğu tul dairesine varıldığı zaman muhripler yüksek sürat kullanabilirler fakat Warspite'ın ateş desteğinden ayrılmamalıdırlar. Narvik kuzeyindeki fiyortlarda görülecek herhangi bir düşman gemisi güney limana girilmeden önce bertaraf edilecektir.

Paragraf (j). Geri çekilme emri, mer'i işaretlerle ve telsizle D. B. O. kodu ile bildirilecektir.»

10 — İcarus, Hero ve Foxhound bu nizamda, Warspite'ın ilerisinde arama yapmakta ve geri kalan beş muhrip ise (Yüksek sürat mayn arama cihazı ârıza yapmış olan Forester de dahil olmak üzere) bunun ilerisinde (Biri pruvada ikişer de omuzluklarda olmak üzere) bir denizaltı emniyeti teşkil etmekte idi.

11 — B kuvveti saat 1058 de, Tranoy feneri açığında bulunan Eskimo'ya yaklaşmakta idi. Eskimo'dan «240 derece kerterizinde denizaltı» raporu alındı. Su üstünde bulunan bir denizaltı gemisi Eskimo'yu dost kuvvete mensup zannederek «U» işareti veriyordu. Eskimo'nun üzerine dönmesile denizaltı hemen daldı. Her nekadar temas temin edilmedi ise de civarda bulunan muhripler tarafından su bombası atıldı.

12 — Tranoy fenerile Baroy adası arasında mayn tehlikesi mevcut olduğu rapor edilmişti. Kuvvet, bu sahaya yaklaştığından muhripler arama yapan gemilerin gerisine geçmek üzere yaklaştılar.

13 — Saat 1152 de Baroy adasının 5 mil batısındaki mevkide, Warspite'ın tayyaresi aşağıdaki talimatla uçuruldu:-

a) Ofot Fiord'daki düşman gemilerinin mevkilerini, hareketlerini ve sahil bataryalarının mevkilerini tesbit,

b) Uygun görülen her cins hedefi bombalamak,

c) Görevden sonra Skjel Fiord'a dönmesi.

14 — Baroy adasına varıldığı zaman emniyet perdesindeki muhdipler ileriye hareket ettiler. (Bedouin, Punjabi, Eskimo sancakta, Cossack, Kimberley ve Forester iskelede olmak üzere).

15 — Furious'dan uçurulan bir Swordfish tayyaresinin sancak kıçomuzluk istikametinden yaklaşmakta olduğu görüldü. Bunun, harekât emrindeki 1. vazifeyi yapmak yani Baroy adası savunma tesislerini bombalamak üzere tahsis edildiğine kanaat getirildi. Adanın kontrolünde hiçbir düşman faaliyeti görülmedi ve tayyareden de «Adada bombalanacak bir hedef olmadığı» rapor edildi.

16 — Saat 1203 te Warspite'ın tayyaresi tarafından «Hamnesholm'un bir mil kuzeyinde (A - 67° 15′ kuzey ve T - 16° 36′ doğu) batıya seyreden bir düşman muhribi» rapor edildi. 1229 da Bedouin, düşmanı 073 derece kerterizinde gördüğünü rapor etti. İleride bulunan muhripler tarafından ateş açıldı. Düşman geri çekildi ve rü'yetin azlığından ateş fâsılalı idi.

2. Muhrip Filotillâsı tarafından 10 - nisan günü tahrip edilmiş bulunan Raunfels gemisinin yanından geçildi.

17 — Saat 1240 ta tayyare, iki düşman muhribinin Framsk açıklarında (A - 68° 24′ kuzey ve T - 16° 49′ doğu) olduğunu, 1250 de bu iki muhribin emniyet perdesinden 5 mil ileride bir körfezde gizlendiklerini ve torpito hücumu yapabilecek bir mevkide olduklarını rapor etti. Bu adet bilâhare 1 olarak tashih edildi.

18 — Muharebe daha ziyade umumî mahiyette idi. Ofot Fiord'da görülen düşman muhriplerine uzak menzilden Warspite, ana bataryası ile ateş açtı.

19 — Warspite'ın tayyaresi tarafından rapor edilen ve Roeder sınıfı muhriplerden olduğuna inanılan düşman muhribi önünde Djupvik'in uzandığı küçük körfezde manevra yapmıştı. Pruvası doğuya müteveccih olup torpito kovanları fiyorda aykırı idi. Yaklaşan muhriplerden kendini gizlemekte idi.

20 — Binaenaleyh tayyare tarafından yapılan ikazın bir kıymeti yoktu. Rehber muhripleri toplarını ve sancak torpito kovanlarını bu gemiye tevcih ettiler ve onun bir salvodan başka ateş etmesine meydan vermeden ağır surette yaraladılar. Bedouin ve Eskimo tarafından atılan birer torpito gemiye isabet etti. 3 dakika içinde geminin baş ve kıç tarafı alevler içinde kaldı. Bununla beraber, torpito kovanları yanında birşey bulunduğu raporu alındı ve tahribi de Warspite ana bataryasile tamamlandı. Düşman tarafından atılan torpitolar ancak muhriplerimizin açığından geçti.

21 — Bu sırada Ofot Fiord'da daha birkaç düşman muhribi görüldü. Duman ve pus dolayısile hedefler aşikâr olarak görülmüyordu. Fakat nihayet 4 gemi müşahede edildi. Düşman körfezde öteye beriye seyrederek gemilerin torpito menzili içine girmesini bekliyordu. Arama yapan

muhriplerimizden maadası Warspite'ın ilerisinde 1 milden 3 mile kadar aralıkla gevşek bir teşkilât aldılar ve toplarını serbesçe kullanmak ve düşen mermilerden sakınmak için rota değiştirdiler. Bu noktadan itibaren B kuvveti 10 mil vasatî bir süratle Ofot Fiord'a ilerlemiye başladı.

22 — Saat 1318 de Warspite'ın tayyaresi pruvadan beş torpito izinin yaklaştığını gördü. Bunlar iskele taraftan geçtiler ve müteakiben iskele kemeredeki sahilde bir infilâk görüldü.

23 — Warspite gördüğü hedeflere ana bataryasile ateş açmakta idi. Fakat muharebeye tutuşan muhriplerin dumanından ötürü ateşi fâsılalı oluyordu. Sürat, muhripleri destekliyebilecek kadar mesafede bulunmak ayni zamanda torpito tehlikesinden mümkün olduğu kadar uzak bulunacak şekilde, ayarlandı.

24 — Saat 1341 de Furious'un tayyarelerinin taarruz etmek üzere iskele kıçomuzluktan yaklaştıkları görüldü.

25 — Birkaç torpito iskele tarafta 20 derecede infilâk etti.

26 — 1350 de Cossack diğer bir torpitonun yaklaştığını rapor etti. Warspite hedef küçültmek için manevra yaptı ise de iz görülmedi.

27 — Saat 1345 te arama yapan muhripler aramayı terkederek vurucu kuvvetin muhriplerini desteklemek üzere ilerlediler.

28 — 1352 de Warspite'ın tayyaresi Skjomen Fiord'da muhrip bulunmadığını rapor etti.

29 — Bu sırada Narvik'in kuzeyinde manevra yapan düşmanla olan muharebe yaklaşmakta ve diğer bir muhribin Warspite'dan 1200 yarda mesafede limanı terketmekte olduğu görüldü. Bu, sancak kanatta bulunan muhripler ve Warspite'ın ana bataryasile ateş altına alınarak ağır surette hasara uğratıldı. Düşman ateşi gayrı muntazam olup Warspite'ın etrafına düşmekte idi.

30 — Bundan sonra Narvik limanından ateş. Bu ateşin kıyı bataryalarına ait olacağı düşünüldü. Saat 1402 de Warspite sahil bataryaları ile muharebe ederken muhriplere de düşman muhriplerine angaje olmalarını emrettim.

31 — Saat 1417 de Punjabi, ana stim borusunu ve bütün toplarını muharebe dışı eden, bir isabet aldığından muharebeyi terkederek Warspite'ın gerisine geçti.

32 — Ayni zamanda şiddetli bir infilâkla Warspite da sallandı. Fakat bunun sebebi anlaşılamadı.

33 — 1421 de, kendi muhriplerimizin çapariz vermesinden, Warspite liman içindeki hedeflerden ateşini kaldırdı.

34 — Bundan sonra durum aşağıdaki gibi inkişaf etti:-

Şiddetle yanmakta olan bir düşman muhribi Herjangs'da sahile (A - 68° 33′ kuzey ve T - 17° 33′ 30″ doğu) gitti ve Eskimo tarafından atılan bir torpito ile battı.

Henüz Narvik'i terketmiş olan bir düşman muhribi, baş ve kıç taraftaki yangınlarla harap bir vaziyette, mürettebatı tarafından terkedilerek Narvik'in karayelindeki sahile düştü.

Adedi meçhul birkaç muhrip duman ve sis perdesi altında Rombaks Fiord'a çekildiler ve Eskimo, Forester, Hero, İcarus ve Bedouin tarafından takip edildiler.

Narvik limanındaki muhrip ateşe devam ediyordu. Cossack ile Foxhound, Kimberley'in desteği altında limana girdiler ve bunların müşterek ateşile düşman gemisinde yangın çıktı. Foxhound bu gemiye aborda olmak için yaklaştı ise de kıyıdan açılan makinelitüfek ateşine tutuldu. Bundan sonra düşman muhribi infilâk etti ve limandaki mukavemet te sona erdi.

Bu taarruz esnasında Cossack bir leşin üzerine düştü.

35 — Narvik'teki savunma mukavemeti sona erinceye kadar Warspite methalin açığında kaldı ve saat 1450 de başkomutana aşağıdaki işareti verdim:-

«Üç düşman muhribi henüz Rombaks Fiord'da bulunmaktadır. Narvik körfezinde düşmanın herhangi bir karşı hareketi yoktur. Dört düşman muhribi tahrip edildi. Şehrin işgali imkânlarını araştırmaktayım.»

36 — Saat 1500 te durumun aydınlanması için Rombaks Fiord'a ilerledim. Fiord'un niheyetinde iki düşman muhribi olduğu tayyare tarafından rapor edildi. Eskimo'nun rehberliği altında beş muhrip taarruza sevkedildi.

Eskimo, Rombaks'ın dar geçidinden geçerek yakın mesafeden de Forester ile Hero kendisini takip etti ve bunlar görünen iki düşman gemisile muharebeye tutuştular. Düşman top ve torpito ateşile mukabele ediyordu. Saat 1450 de Eskimo, pruvasının kopmasına sebep olan bir torpito isabeti aldı. İki düşman muhribinden biri Sildvika'da karaya gitti ve orada top ateşile tahrip edildi. Diğeri sis yaparak Fiord'un sonlarına çekildi.

37 — Bundan sonra Fiord'un dar boğazında gemilerin birikmesinden müşkülât meydana geldi. Eskimo, Forester'in yardımile tornistanla boğazdan çıkmaya çalışıyordu. Diğer muhripler ise içeri girerek takip etmeye çalışıyorlardı.

38 — Saat 1520 de bütün muhriplere Rombaks Fiord'da toplanmalarını emrettim.

Saat 1530 da durum hakkında Bedouin tarafından verilen aşağıdaki rapor alındı:-

«Bir düşman gemisi muharebe dışı olarak karaya gitmiştir. (Bu, Sildvika'da karaya giden gemi idi.) İki tanesi Fiord'un derinliklerinde ve gözden uzak bulunmaktadırlar. Torpitoları mevcutsa iyi bir avantaja maliktirler. Hero ile Bedouin'ın cepaneleri hemen hemen tükenmiştir. «A» tareti muharebe dışı olmuştur. 1520.»

Bunun üzerine Bedouin'e şu işareti verdim:-

«Torpito tehlikesi beklenmelidir. Düşman geciktirilmeden imha edilmelidir. Kimberley, Punjabi, Forester ve Hero'yu emrinize alarak en elverişli muhribi evvelâ göndermek üzere taarruzu tertipleyiniz. Gerekirse düşmana bindiriniz veya aborda olunuz.»1540.

39 — Bu sırada Warspite'ın tayyaresi geri çağırılarak gemiye alındı. Gerektiği takdirde Fiord'un nihayetindeki gemileri endirekt bombardıman etmek için hazırlıklar yapıldı. Bu tayyare geri geldiği zaman Herjangs Fiord'da Bjerkvik açıklarında demirli bulunan bir denizaltı gemisinin bomba isabeti alarak batmakta olduğunu rapor etti.

40 — Bedouin, Hero, İcarus ve Kimberley ile irtibatta olarak Rombaks Fiord'a doğru ilerledim ve duman arasından hedefleri görür görmez Fiord'un nihayetindeki muhriplere ateş açtım. Üç düşman gemisi de mürettebatı tarafından terkedildi. Biri mürettebat tarafından batırıldı, diğeri âni olarak battı ve üçüncüsüne de Hero ve İcarus tarafından birer müsadere partisi gönderildi. Bedouin'ın muvasalatında, müsadere partilerine geri dönmeleri emrini verdi ve gemi Hero'nun attığı bir torpito ile battı. Hero, aborda olduğu muhribin Hans Ludemann olduğunu bildirdi.

41 — Fiord'un nihayetinde bulunan muhriplerle muhriplerimiz başarı ile uğraştıklarından Warspite'ın endirekt bombardımanına lüzum kalmadığına ve Narvik körfezindeki durumun keşfi için oraya döndüm.

42 — Cossack, hâlâ oturduğu leşten kurtulamamış ve kıyıdan küçük çaplı bir silâhın açtığı şiddetli ateş altında bulunuyordu. Her nekadar bu silâhı tamamile tecrit edememiş ise de susturmağa muvaffak olmuştur. Foxhound, doktorunu Cossack'a yollamış ve Narvik açığında terkedilmiş bulunan Alman muhribinin mürettebatını denizden toplıyarak onun yanında durmakta idi.

43 — Saat 1742 de durum hakkında aşağıdaki raporu verdim:-

«Warspite, Cossack, Foxhound Narvik körfezindedir. Pek az düşman mukavemeti vardır. Rombaks Fiord'a çekilmiş bulunan 3 tanesinden maada bütün Alman muhripleri batmıştır. Bir denizaltı gemisi Warspite'ın tayyaresi tarafından batırılmıştır. Tepeler üzerinde muhtemelen geri çekilen askerler görülmektedir. Bir sahra obüsü Cossack tarafından susturulmuştur. Düşman tayyareleri görülmüştür. Gemilerimizde şimdiye kadar olan hasar şöyledir:

Eskimo'nun pruvası torpito isabetile kopmuştur. Cossack hasara uğrıyarak Narvik körfezinde karaya oturmuştur. Punjabi'nin bir kazanı muharebe dışı olmuştur. 1742»

44 — Bundan sonra, düşman mukavemeti susturulmuş olduğundan şehri işgal maksadile bir çıkarma partisi göndermeği düşündüm. Elimdeki kuvvetle ancak pek az bir kısım kuvvet karaya çıkarılabilir. Aşikâr olan karşı taarruzları önlemek için kuvvetli destek ateşi temin etmek için bü-

tün kuvveti deniz kıyısına yakın bulundurmak gerekmektedir. Filhakika Warspite'ın Narvik açığında bulundurulmasını düşündüm.

45 — Bundan sonra Foxhound'dan, alınan Alman esirlerinin söylediğine göre Fiord'da müteaddit Alman denizaltılarının bulunduğu rapor edildi.

46 — Saat 1800 de 12 düşman tayyaresinin batı tarafından yaklaşmakta olduğu görüldü.

47 — Yukarıdaki düşüncelerden ayrı olarak, uzun ve çok faal bir günün sonunda 200 yorgun denizciden daha az bir kuvveti 2000 den daha fazla profesyonel Alman askerinin teşkil ettiği bir kuvvetin ortasına çıkarmak, hüsranla neticelenebilir hattâ bütün gün boyunca düşman üzerinde yapılan moral tesiri de azaltılabilir diye düşündüm.

48 — Fiord'u çevreliyen yüksek dağlardan aşağı doğru akseden Warspite'ın 15 pusluk toplarının tarakası, bu büyük mermilerin patlaması ve etrafa saçılması, gemilerinin gözleri önünde yanması ve batmasını teraküm eden tesiri düşmana dehşet vermiş olmalıdır. Fakat sahile çıkacak eratın yapacağı tesir bu şekilde olamazdı ve bütün üstünlüklerle birlikte talim terbiye görmüş, organize edilmiş askerî kuvvetlerin deniz muharebesinin kazanılmasından sonra ancak karaya çıkarılması doğru olacağını düşündüm. Eğer elde böyle bir kuvvet mevcut olsa idi bunlar o kadar kuvvetle Narvik'e yerleşeceklerdi ki; artık burasının zaptı sadece bir zaman ve takviye kuvveti göndermek meselesi olacağına inandım.

49 — Bunun üzerine Warspite'ı Narvik önlerinde denizaltı ve hava taarruzlarına maruz bırakmamaya karar verdim.

50 — 1852 de şu işareti çektim.

«Umuma. Geri çekilmekteyim. Kimberley, Cossack'ın Narvik limanından geri çekilmesi mümkün olduğu takdirde onu himaye edecektir. Punjabi, Eskimo'yu himaye edecektir.»

51 — Hostile ile İvanhoe emirleriniz gereğince tertiplediğim şekilde Skjel Fiord'a tefrik edilmişlerdi. Bunlara Narvik'e dönmelerini ve oradaki gemileri takviye etmelerini emrettim. İvanhoe'ya Fiord'un methalini karakol etmesi emredilmiş olduğundan yakında idi.

52 — Foxhound ilerde, Rombaks'dan çekilmiş bulunan Bedouin, Hero ve İcarus peşimde olmak üzere Ofot Fiord'dan aşağı doğru ilerledim. Forester, Eskimo'nun mürettebatını almakta olduğundan gecikmişti.

53 — Saat 1840 ta Hamnesholm fenerine yaklaşıldığı zaman, (A - 67° 25′ kuzey ve T - 16° 36′ doğu) denizaltı teması sağlandı ve buna hücum edildi. Bu denizaltı görünüşe göre Ofot Fiord'dan kaçmakta idi. Biraz sonra Hamnesholm feneri bekçisinden alınan bir işaret bunu teyit etti. O zamandanberi şu kanaate vardım ki; bir Fiord'un dar sularında dalmış olarak harekât yapan bir denizaltı gemisi için D. S. A. lı muhriplerle kar-

şılaşmak hiç te hoş birşey değildir. Binaenaleyh bu denizaltı gemisi için en iyi hareket tarzı kendini hissettirmemek olmalıdır.

54 — Bundan sonra 4 muhrip bir denizaltı emniyeti teşkil ettiler ve kuzey tarafta hâlâ görülmekte olan 12 tayyarenin hücumunu defetmek üzere hazırlıklar yapıldı. İvanhoe bombalandığını rapor etti ise de bu taarruz inkişaf etmedi.

55 — Refakatteki muhriplere karanlık bastıktan sonra saat 2230 da yaralıları Warspite'a nakletmelerini emrettim. 2027 de aşağıdaki raporu verdim:-

«Muharebe Kruvazörleri Filosu komutanlığından, Anavatan Filosu başkomutanı vasıtasile Admiraltıya.

Saat 1742 de yaralıların toplanmasını müteakıp Warspite, Punjabi, Hero, İcarus, Foxhound ve Forester ile birlikte avdet etmekteyim. Bedouin ile Kimberley, Eskimo ile Cossack'a yardım etmek üzere bırakılmıştır. Hostile ile İvanhoe'ya bu kuvvetleri desteklemesi emredilmiştir. 7 düşman muhribi ve bir denizaltı gemisi tahrip edilmiştir. Şimdi Narvik'te hiçbir düşman harp gemisi yoktur. Sahil bataryası görülmemiş ancak Narvik'in gerisindeki tepelerde bir havan topu ile sahilde bir sahra topunun ateş etmekte olduğu rapor edilmiştir. Limanda bulunan 13 ticaret gemisinden yarısının Almanlara ait olduğu anlaşılmıştır. Muhriplerimiz limanda meşgul olduklarından bunlar batırılmamıştır. Saat 1830 da 12 düşman tayyaresinin yaklaştığı görülmüş fakat Tjel Sundet açıklarında karakolda bulunan İvanhoe'nin bombalanmasına rağmen bunlar henüz Warspite'a taarruz etmemişlerdir.

Gemilerdeki hasar ve yaralılar hakkındaki rapor bilgiler toplandığı zaman verilecektir. Bir miktar Alman esiri alınmıştır. Bunlar hakkındaki teferruatlı rapor bilâhare verilecektir.»

56 — Bununla beraber alınan raporlar Narvik'teki muhriplerde bir miktar yaralının kaldığını göstermekte idi. Bundan dolayı saat 2050 de rotanın aksedilmesini emrettim ve Narvik'te bulunan Cossack'a şu işareti verdim:-

«Bütün yaralılar Punjabi tarafından alınarak gece yarısı 17 derece doğu tul dairesinde benimle buluşacaktır.»

57 — Saat 2210 da aşağıdaki işareti verdim:-

«Muharebe Kruvazörleri Filosu K. lığından, Anavatan Filosu K. vasıtasile Admiraltıya.

İntibaım şudur ki; Narvik'te bulunan düşman kuvvetleri bugünkü muharebeler sonucunda kâmilen dehşete salınmış olup bunda da başlıca âmil Warspite'ın mevcudiyetidir.

Esas çıkarma kuvvetlerile şehrin istilâsının geciktirilmeden yapılmasını tavsiye ederim. Yarınki pazar günü Warspite ile bir daha görünmek suretile moral tesiri idame etmek maksadile Narvik'i bir daha ziyaret

etmek niyetindeyim. Bu yoldaki hareketle denizaltı ve hava taarruzlarını kabul etmekteyim.»

Bu işareti vermekle Vaags Fiord'a müteveccih olan kıt'a yüklü konvoylarımızı direkt olarak Narvik'e sevketmek istiyordum.

58 — Ayni zamanda Narvik sularına hareket ettim. Muvasalatta içinde yaralı bulunan muhripler sıra ile yaralılarını Warspite'a nakletmek için çağırıldılar diğerleri de civarda denizaltı emniyeti yaptılar.

59 — Yaralıların nakli uzun zaman sürdü fakat bu sırada denizaltı ve hava taarruzlarına karşı çok müteyakkız idim. Evvelce Foxhound'un taarruzunu ve denizaltıların durumunu gördükten sonra, artık Ofot Fiord'un denizaltılar için iyi bir hücum sahası olmadığına kanaat getirmiştim. Hava taarruzları için ise Warspinte her an bordasındaki muhriplerden sıyrılarak ileri atılabilecek ve vâki olduğu yerde buna karşı koyabilecek bir durumda idi. Herhangi bir vak'ada Warspite bundan evvel yaptığı gibi muhripleri destekliyecekti.

60 — Fiord'dan yukarı ilerlerken İvanhoe, içinde Hardy'nin [1] ve İngiliz ticaret gemilerinin mürettebatı bulunan bir Norveç gemisile karşılaştı. Bu, takriben 200 kişi kadar olan bu mürettebatı müteaddit muhriplere taksim etmek için iyi bir fırsattı.

61 — 9 mil doğuda bulunan Narvik'te muhtelif büyük yangınlar ve infilâklar görülmekte idi.

62 — Cossack'dan yaralıların durumunun, muhriple nakledilmesinin şayanı tavsiye olmıyacak kadar vahim olduğunu bildiren bir rapor aldım. Bunun üzerine saat 0250 de bunları botla nakletmek için Narvik'e yaklaştım.

63 — Warspite yaklaştığı zaman limanda bulunan bir ticaret gemisinden beyaz veri atıldı. Bu işaretin sahil müdafaasının idaresine ait olduğu zannedildi.

64 — Saat 0326 da Cossack leşten kurtulmağa muvaffak oldu ve Warspite'ın yanına demirletildi.

65 — Yaralılar alındıktan sonra aşağıdaki talimatı vererek geri çekilmeğe başladım:-

Kimberley ile İvanhoe Narvik'te kalacaklardır.

Eskimo, Bedouin'ın; Cossack, Forester'in refakatinde Skjel Fiord'a gideceklerdir.

Warspite ile geri kalan muhripler batıya doğru seyredeceklerdir.

66 — Narvik mıntakasında nekadar kuvvet bulunduğu hakkındaki 14 - nisan saat 0913 gruplu bir işarete cevap olarak 1027 de aşağıdaki işaret verildi:-

«Muharebe Kruvazör Filosu K. lığından, Anavatan Filosu K. vasıtasile Admiraltıya.

[1] Hardy 3 gün evvel Narvik'te cereyan eden ilk muharebelerde kaybedilmiştir.

0913 saat gruplu işaretin karşılığıdır.

Norveç kaynaklarından alınan haberlere göre Narvik mıntakasında 1500 - 2000 kişilik bir kuvvet bulunduğu tahmin edilmektedir. Esir alınan Alman deniz subayının söylediklerine göre daha fazla bir kuvvet olduğu fakat bu ifadenin kandırmak maksadile verildiğini zannetmekteyim. Bu subay, herhangi bir çıkarma hareketine karşı sahilde topların tâbiye edilmiş olduğunu söylemektedir. Fakat Cossack dün 12 saat Narvik'te olduğu halde ciddî bir surette iz'aç edilmemiştir.

Narvik'in, çıkışta ciddî bir karşı harekete raslamak korkusu olmadan direkt bir taarruzla ele geçirilebileceğine kaniim. Gerekli çıkarma kuvvetinin küçük mikyasta olmasını ve fakat B kuvveti veya buna müşabih bir kuvvetle desteklenmesinin doğru olacağını düşünmekteyim. Bilhassa gemilerin ve muhriplerin en iyi uçaksavar silâhları ile mücehhez olması başlıca ihtiyaçtır.

Genel düşünceler:

67 — Eskimo ile Cossack'ın Skjel Fiord'a salimen dönüşleri, akla sığmaz bir muvaffakıyet diye mülâhaza ettiğim bir harekâtın uygun bir neticesi idi.

Bir tek İngiliz gemisi kayba uğramaksızın 7 veya 8 düşman ve bir denizaltı gemisi - mevcut bütün Alman gemileri - batırıldı. (Rombaks Fiord'daki düşman muhribi «40. paragrafa bakınız» 10 - Nisan - 1940 günü 2. Muhrip Filotillâsının yaptığı taarruzdan sonra muhtemelen terkedilmiştir.)

68 — Mukayese edilecek olursa bizim uğradığımız zarar nisbeten azdı - 28 ölü, 55 yaralı. Diğer taraftan düşman gemilerindeki, içinde çoğu ağır olmak üzere 280 kişi idi -.

69 — Muhriplerimizin taarruza gidişlerindeki cesaret ve azimkârlıklarından uzun boylu bahsetmiyeceğim. - Düşman savunmasının şiddetine tahammül etmek zorunda idiler ve gemilerini sevk ve idaredeki maharettir - ki; top ve torpito ateşinden ağır hasara uğramadılar.

70 — Muhriplerimiz, kendi ilerlerinde ağır bir silâhın ateş etme imkânlarından, taktik bir avantajdan istifade ettiler.

71 — Warspite'ın tayyaresi tarafından düşman hakkında verilen raporlar son derece kıymetli idi. Gemilerdeki tayyarelerin, bu harekâttaki kadar iyi bir maksatla kullanılmış olduğunda şüphe ederim. Buna ilâveten bu tayyare bir düşman denizaltı gemisini bombalıyarak batırmıştır.

72 — Açtığı tesirli ateşten ayrı olarak Warspite'ın mevcudiyeti şüphesiz ki; kendi muhriplerimize büyük bir güvenlik verdi ve düşman muhriplerine de büyük bir korku saldı ve kendilerini kapana kısılmış fareler gibi hissetmelerine sebep oldu.

73 — Warspite'ın yaklaşma esnasındaki sevk ve idaresi ve düşmanla muharebe edilirken ana ve vasat bataryanın kullanılmasındaki sıhhat ve soğukkanlılık, gemi komutanı Albay V. A. C. Crutchley'nın tam müşahhas bir timsali idi.

Anavatan Filosu
Muharebe Kruvazör Filosu K.
Tümamiral
W. J. Whithworth

H I N N Ö Y
TJELDÖY
TJELDSUNDET
Fiskefjorden
Kobbsteinygrunnen
Ramsundet
Lödingen
OFOT FJORDEN
BOGEN
Lilletind
Lilandsgrund
HERJANGS FJORD
Bjerkvik
Herjangen
Gjeldvik
ROMBAKS FJORD
Narvik
Framnesodden
Langstrand
Rombakbotn
Rombaken
Sildvika
Beisfjord
Kotteberget
Skjomnes
Ankenes
Trangskjonneset
Ballangen
Haugen
Djupvik
Baröy
E F F J O R D E N
Valletind
Skrovkjosen
Under Eidet
Forsaa
Sommarsæt
Sterneset
Karineset
Strand
Skjomen
Sörskjomen
Frostisen
Klubvik
Stefjorden
Hauköy Fjorden
T Y S F J O R D E N
Korsnes
Bogvatten
Hatten
Indre Tysfjorden
Foglefjorden
Kobvik
Ulsvaag
Horveç- Kuzeybatı kıyıları
Ana hatlarile
OFOT FJORDEN
in haritası
Tabiî mikyas 1/256.000 (68° 20' + Arz)
Longitude 17° East from Greenwich

NORVEÇ_KUZEY BATI KIYILARI
ANA HATLARİLE
VESTFJORDEN
in Haritası
Tabiî mikyas 1/1,638,000 (68°00' + Arz)
14° Longitude 15° East from 16° Greenwich 17°
10°
11°
12°
13°
14°
15°
16°
17°
18°
19°
20°
21°
69°
68°
67°
66°
30'
RINGVASSOY
Lyngoy
Auvær
Tromsö
KVALÖY
Berg
Malangen Fd
Malangen
Balsfd
Lyngen
Lyngen Fd
Manes
SENJENO
Gi Sund
Reisen
Road to Bardofoss
Andenes
ANDÖY
Börvagen
Andö
VESTERAALEN
Lenningvær
VAAGS FJORDEN
Loksefjorden
Sag Fjord
Elvenes
Gratangen Fjord
HINNÖY
Skaanland
Tieldsundet
Liland
Bergvik
Bjerkvik
Herjangs Fd
Oyde jord
Rombaks Fd
OFOT FJORDEN
Narvik
RAILWAY TO BODEN
Skjomnes
Ballangen
Sandwik
Skrovkjosen
Efjorden
Hadsel Fd
LOFOTEN ISLANDS
Hundholm
Gravdal
Svolvær
Kabelvaag
Henningsvær
Tranöy
Hamaröy
Tysfjord
Hellemo Fd
Engeloy
Lundöy
Flatöy
Morsvikbotten
VESTFJORDEN
Malöy
Skarholmen
Værøy
Rostöy
Skomvær
Vink Fd
FOLLA
Rorstad
Storeböen
Langegode
Grytoy
Tennholmen
SALTFJORDEN
Skjerstad Fd
Fugløvær
Grönna
Tannholm
Holmsund Fd
Glom Fd
Myken
Nord Fd
Holands Fd
Nordfjorden
Mel Fjorden
Gronvik
Trænen
Alderen I.
Aasvær
Nord Ronen
Mo
Hemnes
Finneid
Ronen Fd
Els Fjorden
Herholmen
Dagsvik
Alsten
Vefsen Fd
Mosjœn

«The London Gazette» adlı İngilizce derginin ekinden çevrilmiştir.

Çeviren: Kur. Yzb. CAVİT BENGİSU

Mataban muharebesi

Aşağıdaki mektup 11 - Kasım - 941 günü Akdeniz bölgesi başkomutanı Andrew B. Cunningham tarafından Admiraltı Lortlar Şûrasına arzedilmiştir.

Akdeniz
11 - Kasım - 941

27 : 31 - Mart - 1941 günlerinde vukubulan Mataban muharebesine ait raporu, lortluklarının ıttılaına arzetmekle bahtiyarım. Bu süre içinde düşman filosunun beş gemisi batırıldı, yakıldı veya tahrip edildi. [1]. Kaybedilen bir tayyareden başka filomuz hiçbir hasar veya insan kaybına uğramadı.

2 — Durum muhakememi üzerine istinat ettirdiğim muharebeden evvelki olaylar ve haberler, şu ande lortluklarının malûmu bulunmaktadır. Mühim bir faktör olan Yunanistana müteveccih «Lustre» [2] konvoylarının idamesindeki lüzum, kullanılacak kuvvetlerin tertibi hususunda uzun ve endişeli mülâhazalara yol açmış ve konvoy himayesi için filonun yapacağı bir harekâtta yeter sayıda muhrip bulmakta güçlük, çok artmıştı. Bu mülâhazaların başında, York kruvazörünün Suda körfezinde sakatlanmış olması da ciddî bir felâket olmuştu.

3 — Başkomutan raporunun 7. paragrafında anlatılan tertibat, düşmanın Ege denizine doğru yapacağı bir kruvazör akınına karşı alınmıştı. Bu tertibat sevk ve idareye oynaklık vermek için düzenlendi ve yeni bir istihbarat alındığı takdirde durumu aydınlatmak bakımından plânın kısa zamanda değiştirilmesi için ihtisar edildi.

Düşmanı ikaz edecek ve tasarladığı herhangi bir harekâttan vazgeçirecek bir hareket yapmamaklığım için ikaz edildim. «Lustre» harekâtının devamında herhangi bir gecikmeye müsaade etmek, filonun hafif kuvvetleri üzerine artan bir tazyikın yüklenmesine sebep olurdu.

4 — Bidayette emredilen tertibat, kruvazörleri desteksiz bıraktı. Muharebe Filosu gerektiği takdirde denize çıkabilirdi, ancak pek noksan bir emniyet tertibatına sahip olurdu.Daha başka mülâhazalar, Muharebe Filosunun emniyeti için yeter sayıda muhribin alıkonulmasını gerektirdi. Henüz himaye görevinden dönmüş, veya bu görev için beklemekte bu-

[1] 10,000 tonluk Zara, Pola, Fiume kruvazörleri ile 1500 tonluk iki muhrip (Muhtemelen Gioverti, Maestrale)

[2] Lustre harekâtı, Yunanistana yapılan İngiliz seferi kuvvet ve ikmal nakliyatıdır.

lunan, mutattan fazla sayıda muhribin İskenderiyede bulunması, çok şanslı bir olaydı.

5 — Maltadan yapılan hava keşiflerinden, 27 - mart öğleden sonra düşman kruvazörlerinin doğuya doğru seyrettikleri raporu alındığı zaman, Muharebe Filosunun gece karanlığından faydalanılarak 27 günü akşamı denize çıkarılmasına hemen karar verilmişti. Bundan dolayı muharebe filosu mümkün olan gizlilikle denize çıktı. Bu şekildeki hareket çok iyi olmuştu, çünkü; 28 - mart öğleden evvel düşman Gavdo adası güneyinde ve Muharebe filomuzun desteğinden mahrum olan hafif kuvvetler komutanı da (Tümamiral H. D. Pridham Wippel) B kuvvetile [1], kendisi için vahim olabilecek müşkül bir mevkide bulunuyordu.

6 — İlk su üstü temasının vukubulduğu saat 0812 deki durum, (1 No. lı kroki) bu sırada poyraz cihetinde ve rü'yet dışında ikinci bir kuvvetli düşman kruvazör filosunun mevcut bulunması dolayısile, kendisini muharebe filomuzla birleşmekten menedecek bir mevkide olmasından dolayı müşkül bir duruma sokmuş ise de, B kuvvetinin durumu hoşa gitmiyecek şekilde görülmüyordu. Bu filo, Gloucester'in Spotting tayyaresi tarafından görülmüş ve rapor edilmişti, (10. paragrafa ve hafif kuvvetler K. nın raporunun 11. paragrafına bakınız.) fakat iyi bir düşünce eseri olarak bu rapor Gloucester'in telsiz kamarasından öteye geçmedi. (1 ve 2 No. lı krokiler).

7 — Formidable'ın tayyareleri, kruvazörlerin kuzey cihetinde daha bir kısım düşman kuvvetlerini görmüş ve bir seferinde de muharebe gemileri rapor etmişlerdi. Fakat durum pek açık değildi. Tayyareler bu sırada karışıklığa mâni olan, görev numaraları (Duty Letters) henüz kullanmıyorlardı. Bundan evvelki tecrübeler, İtalyan donanmasına mensup kruvazörlerin ekseriya muharebe gemisi olarak rapor edildiğini göstermişti. Bundan dolayı durum tehlikeli görülmüyordu. Fakat hava vurucu kuvveti hazırlandı ve Valiant'a sürat arttırarak Hafif Kuvvetler Komutanına iltihakı için emir verildi.

8 — B kuvveti tarafından saat 1058 de bir muharebe gemisinin görülmesi (3 No. lı kroki) duruma bambaşka bir veçhe verdi. Düşmanın süratli olduğu bilinmekte idi. Gloucester'in ise ancak 24 mil sürat yapabileceği rapor edilmişti. B kuvvetinin Vittorio Venetto ile, henüz muharebeye tutuşmuş bulunduğu, 8 pusluk kruvazörler arasında kalacağı anlaşılıyordu. B kuvvetinin 30 mil yapabildiği ve düşmanla arasındaki mesafenin azalmadığı öğrenildiği zaman büyük bir ferahlık hâsıl oldu.

Hafif kuvvetler komutanı düşmanla arasındaki mesafeyi açık tutarak ve lodosa doğru seyretmek suretile sis perdesinden iyi bir şekilde istifade

[1] B kuvveti; Orion (Sancak gemisi), Ajax, Perth ve Gloucester gemileri ile İlex (Filotillâ K. sancak gemisi), Hasty, Hereward ve Venedetta muhriplerinden müteşekkil 2. Muhrip Filotillâsından mürekkepti.

ederek, muharebe filosuna yaklaşmak için filosunu büyük bir maharetle sevk ve idare etti. Fakat Vittorio Venetto'ya bir isabet sağlıyarak onun geri dönmesine sebep olan (15. paragraf ve 4 No. lı krokiye bakınız) torpito - bombardıman vurucu kuvvetinin müdahalesinden evvel kruvazörler üzerinde kümelenen 15 pusluk salvolar dolayısile birkaç nahoş dakika geçirildi.

9 — Evvelce tasarladığım maksadım, düşman filosu ile temas vâki olduğu tardirde, torpito vurucu kuvvetini, muharebe filoları biribirine 50 mil mesafeye yaklaşıncaya veya düşmanın geriye döndüğü kat'iyetle anlaşılıncaya kadar saklamaktı. Kruvazörlerin böyle müşkül bir durumda bulunmaları daha sırası gelmediği halde torpito vurucu kuvvetini göndermek zaruretini doğurdu. Bu sırada onların müdahalesinden başka birşey yapılamazdı, fakat bunun tesiri de, hasara uğrayan düşmanın gündüz müddetinde kendisine yaklaşmaya imkân bırakmıyan bir süratle kendi üssü istikametine çekilmesine sebep olmak suretile, her zaman korktuğum başıma geldi.

10 — Bu sırada muharebe filosu düşmanla mesafeyi kapamak için son süratle seyrediyordu. Hafif kuvvetler komutanının düşmanla teması kestiğini bildiren 1210 saat gruplu raporu, B kuvvetinin görüldüğü an olan saat 1230 da alındı. Düşman batıya döndükten sonra B kuvvetinin bunu takip etmesi ve teması muhafaza etmesi gerektiği münakaşa edilebilirdi fakat o ande mevcut olan üstün kuvvetler tarafından önlenmesi tehlikesi ve kullanılan hava keşfinin yeterliği dolayısile, Hafif Kuvvetler komutanının Muharebe Filosu ile gözle temasa gelmesi ve takibe devamdan evvel kendi mevkiini kontrol etmesi hususundaki kararının doğru olduğu mülâhaza edilmektedir. Teması muhafaza ettiği müddetçe kuvvetleri, bütün düşman gemileri tarafından menzil dışında tutulmuştur.

11 — Yunanistandan kalkan Blenheim tayyarelerinin yaptığı taarruz, düşmana iyi bir ders verdiğinden memnuniyet verici idi. Bu olay, bu bombardıman tayyarelerimizin denizdeki filomuzla yaptığı ilk işbirliği idi. Filhakika hiçbir isabet sağlanamadı ve şüphesiz kıymetli bir hasar elde edilemedi fakat bu taarruz düşmanı, düşündürmeli ve bizim kıyılarımıza sokulmakta çekingen davranmaya sebep olmalıdır. 231 No. lı av - bombardıman filosunun görevi her zamankinden daha çok kıymetli idi.

12 — Öğleden sonra ve akşam üzeri deniz hava kuvvetleri tarafından yapılan taarruzlarda Vittorio'ya daha birkaç isabet temin edildiği kat'iyetle söylenemez (5 No. lı krokiye bakınız). Bu hususta bilinenlerin hepsi Pola'nın akşam alacakaranlığında yapılan taarruzda isabet almış olmasıdır. Fakat netice ne olursa olsun Formidable'ın ve Maleme hava meydanına istinat eden tayyarelerin mürettebatının kahramanlık ve sebatkârlıkları haklı bir şekilde övülmeye liyakat kazanmıştır. Bu genç subaylardaki haleti ruhiyeyi göstermek üzere deniz hava Yüzbaşısı F. M. A.

Torrents Spence'in hareketi söylenebilir. Bu subay elinde kalan sadece bir tayyare ile, keşif ve irtibat zorluklarına rağmen Eleusis'den Maleme'ye uçmuş ve keşfi kendisi yaptıktan sonra ikinci bir tayyare ile akşam alacakaranlık taarruzuna iştirak etmiştir.

13 — Devamlı hava keşif raporlarına rağmen durum, günün sonuna doğru oldukça karışıktı. Bu, hem deniz ve hem de karada üslenmiş tayyarelerin keşif yapmasından, büyük bir rüzgâr değişikliğinden, muhtelif düşman kuvvetlerinin dağınık bulunmasından ve her zaman olduğu gibi düşman gemilerinin siluetlerinin teşhisindeki zorluktan ileri gelmişti. Geceleyin tatbik edilecek taktiğin tayini hususunda bir karara varmak müşküldü.

Bununla beraber durum, saat 1800 e doğru süratle aydınlandı. Hafif kuvvetler komutanının kruvazörleri ileriden temas temin etmekte olup, Formidable'ın (Duty V), Warspite'ın (Duty Q) tayyareleri de temas sağlamıştı. Burada Warspite'ın uçurduğu tayyarenin gördüğü görev zikredilmek gerekir. Bu tayyare emredildiği üzere Suda'ya gideceği yerde, şanslı bir yanlışlık eseri olarak gemiye dönmüştü. Mürettebatı istirahat ettirilerek tayyarenin ikmali yapıldıktan sonra saat 1745 te (Duty Q) olarak uçurulmuştu. Bu tayyarenin tecrübeli râsıtı bir buçuk saat zarfında, bu sırada çok büyük bir kıymeti haiz olan sıhhatli bir fotoğrafla tesbit ettiği durum hakkında, beni aydınlattı. (Kroki 6 ya bakınız).

14 — Bununla beraber son rapor, önümüzde halli müşkül bir mesele olduğunu gösterdi. Düşman, kruvazör ve muhriplerin taarruzlarına engel teşkil eden muazzam bir kütle halinde toplanmış bulunuyordu. Ertesi gün sabahleyin, Sicilya'dan kalkacak pike bombardıman tayyarelerinin örtüsü altında çekilecekti. Bu durumda; muhripleri, bu taarruzu müşkül hedefe sevketmek veya Muharebe Filosunu ağır hava taarruzlarına maruz bırakmak bahasına sabah alacakaranlığında bir muharebe ümidile sabaha kadar beklemek, üzerinde durulacak bir nokta idi. Varılan karar, muhriplerle taarruz etmek ve Muharebe Filosu ile takibe devam etmek oldu.

15 — Bu sırada, Hafif Kuvvetler komutanı da zor kararlarla karşılaştı. Alacakaranlık bastığı zaman teması idame etmek maksadile kruvazörlerini yaymış olduğu halde düşmana doğru seyretmekte idi. Alacakaranlığın sonunda bir düşman filosunun kendisine teveccüh ettiğini zannederek, kuvvetlerini toplamak zorunda kaldı. Bu karar şüphesiz ki; doğru idi fakat bundan sonra geçen her an düşmanı aramaya devam için kruvazörlerini yaymak istedi ise de bazı olaylar dolayısile buna muvaffak olamadı. Bunlardan lâakal bir tanesi 14. Muhrip Filotillâsı komutanının taarruzdan evvel muhriplerini düşmanın kuzey kanadından sevketmek hususundaki kararı idi. 14. Muhrip Filotillâsının bu kararı, Kruvazör Fi-

losunun harekâtına mâni olduğundan ve düşmanın kaçıp kurtulabilecek şekilde güney kanadını açık bırakmasından, iyi bir netice vermemişti. (Kroki 6 ya bakınız.) Filhakika düşmanın takriben bu esnada tetik davranarak güneye döndüğü ve kaçıp kurtulduğu zannedildi.

16 — Muharebe Filosunun gece muharebesi (7 ve 8 numaralı krokiler) Radarın kullanılması ve Greyhound tarafından yapılan olağanüstü endirekt aydınlatmadan başka bir yenilik arzetmedi. Fakat muharebeye tutuşulan hedefler hakkında garip bir fikir muhalefeti meydana çıktı. Muharebenin teknik kayıtları, Warspite'ın ilk olarak en gerideki gemi ile muharebe ettiğini, müteakıben düşman hattının ikinci gemisi üzerine hedef değiştirdiğini göstermiştir. (Şimdi, rehber geminin bir muhrip olduğu zannedilmektedir.)

Kurmay başkanı ve müteaddit kurmay subayların da iştirakile takviye edilen şahsî kanaatim, Warspite'ın evvelâ (Hattın ikinci gemisi olan) 8 pusluk kruvazörle muharebe ettiği ve müteakıben son gemiye sola hedef değiştirdiği merkezindedir. [1]

Bu husus, bu muharebenin her iki tarafça tarihi bildirilinceye kadar kat'iyetle karar verilemiyecek bir noktadır. Fakat topçu atış kayıtlarının yanlış olduğu anlaşılıyor.

17 — Muharebe Filosunun muharebesi sona erdikten sonra «düşmanın batırılmasile ilgili olmıyan bütün kuvvetler poyraza çekilecektir» emri verildi. Bu emir, muhriplerin teşkil ettiği (Melé)den sıyrılmak maksadile ve kruvazörlerin ve vurucu kuvvetin düşmanla temasta olduğu zannile verilmişti. Lodos istikametinde müşahede edilen şiddetli muharebeler bu kanaati kuvvetlendirmişti. Fena bir talih eseri olarak kruvazörler hakikatte angaje olmamış bulunduklarından, Hafif Kuvvetler komutanı da bu emre imtisalen poyraza çekildi. Hafif Kuvvetler komutanı bundan 40 dakika evvel karayel cihetinde birkaç mil mesafede kırmızı bir işaret görmüş olup bu sırada keşif için kuvvetlerini yaymakta idi. (Hafif Kuvvetler K. nın raporunun 35. paragrafına bakınız). Bu kırmızı işaret, ayni zamanda 14. Filotillâ K. tarafından 010 derece kerterizinde ve 7. Kruvazör Filosu istikametinde görülmüş olup filotillâ K. bunun, Kruvazör Filosu tarafından kendilerinin görüldüğünü ve umumî alârm işareti olarak verildiğini zannetmişti.

Müteakıp tahlillere göre bunun, karayele doğru çekilmekte olan İtalyan Filosunun geri kalan kısmı olduğu hakkında çok az bir şüphe vardır. (Kroki 9). Seçtiğim rotanın filoyu çok fazla doğuya götürdüğü ve bunun daha ziyade şimalî bir rota olması gerektiği kanaatindeyim.

18 — Vurucu kuvvetin 8 muhribine düşmana taarruz etmeleri emrini verdiğim zaman, kruvazörlerin düşmanla tekrar temas temin edecekle-

[1] Müteakıp tahlilât, Warspite'ın evvelâ ikinci gemi olan Fiume ile muharebe ettiğini sonra rehber kruvazör olan Zara'ya Valiant'la birlikte ateş açtığını göstermiştir.

rini ve 14. Filotillânın taarruzlarını destekliyeceklerini ümit ettim. Vurucu kuvvete verilen düşman kerteriz ve mesafesi (Warspite'ın 286 derece ve 35 mil mesafesinde) Ploting masasından alınmış kıymetler olup filhakika takriben doğru idi. Fakat düşman rotasının bu tahmin edilenden daha 45 derece karayele doğru olduğu görülmektedir. Binaenaleyh 14. Filotillâ K. nın düşmanın kuzey kanadından geçmek hususundaki maksadına rağmen vurucu kuvvet hakikatte düşmanın dümen suyundan güney kanadına geçmişti. Diğer taraftan kruvazörler de düşmanın kuzey kanadına muvazi bir rotada seyretmekte idiler. (Kroki 7). Kırmızı işaret bu iki İngiliz kuvveti arasındaki bir mevkide görülmüştü.

19 — Pola'yı Littorio sınıfı bir gemi olarak rapor eden Havock'un yaptığı hata filiyatta fena bir tesir meydana getirmemiş olup evvelce Littorio'yu kaybetmiş bulunan filotillânın, yaralı düşman kruvazörlerinin işini çabuk bitirmek gibi bir faydası olmuştur. (Kroki 10). Stuart tümeninin gece süresinde yaptığı hareketler ve sonuçları çok karanlık kalmaktadır.

Bunlar için cazip bir gece ve yapılacak muazzam işler vardı. Fakat bu sahada düşmanın hasara uğramamış kruvazörlerinin mevcudiyeti muhtemel görülüyordu.

20 — Ertesi sabah yapılan vâsi hava keşfine rağmen düşmandan bir eser görülemeyişinden, bunların İtalyan sahillerinde bulunması gerektiğini ve gece süresince daha ziyade sürat arttırmış olduklarını gösteriyordu. Denize dökülenlerin aranması Alman tayyarelerinin görülmesile inkıtaa uğradı ve yapılacak herhangi faydalı bir iş kalmadığından, beklenen ağır hava taarruzlarının inkişafından önce filoyu geri döndürmeye karar verildi.

Filhakika, filo saat 1530 da Ju. 88 pike bombardıman tayyarelerinin şiddetli bir taarruzuna uğradı ve bu taarruzda Formidable'ın yakınlarına müteaddit bombalar düştü.

21 — Yunan Muhrip Filotillâsının bu muharebeye iştirakine engel olan hata belki de iyi bir talih eseri idi. (39. paragrafa bakınız.) Bu muhripler Korent kanalından geçirilmek suretile, düşman filosunun geri dönüşünde bu filoya taarruz edebilecekleri şayanı takdir bir mevki olan Argostoli'ye gönderilmişlerdi. Bununla beraber bu kuvvetle irtibatta bulunamayışım durumun karışıklığına sebep oldu. Maamafih bunu, Yunanlılar istemişlerdi.

22 — Yaralı Vittorio Venetto'nun kaçıp kurtulmasına müsaade edilmiş olmasından dolayı muharebenin sonucu yeter derecede başarılı addedilemez. Gece müddeti zarfında kruvazör ve muhriplerin bu gemi ile temas sağlıyamamaları teessüre şayan bir talihsizliktir. Bununla beraber 3 Zara sınıfı kruvazörün imhasile önemli başarı sağlanmıştır. İyi silâhlandırılmış ve zırhlandırılmış olan bu gemiler, bizim daha az silâhlandırıl-

mış olan kruvazörlerimiz için daimî bir endişe kaynağı olmuştu. Bunların, böyle bir karşılaşma sonunda işlerinin bitirilmiş olmasından çok memnun olmuştum.

Bu karşılaşmada düşmanın fena sevk ve idaresinin müteakıben Girit ve Yunanistanı tahliye etmemiz hususunda bize çok faydası dokundu. Bundan sonraki harekâtın çoğunun, Mataban muharebesinin verdiği ruhla sevk ve idare edildiği söylenebilir.

İmza
Amiral
A. B. Cunningham

Muharebenin, Akdeniz Başkomutanı tarafından nakli:

İlk istihbarat:

25 — Marttan itibaren Alman ve İtalyan kuvvetlerinin artan faaliyetleri hakkında ihbarlar vâki olmuştu. Göze çarpan faaliyet belirtileri, Yunanistan ve güneyi ile Girit batısında hava keşfinin artmış olması ve her gün İskenderiye limanında yapılan keşif idi.

2 — Bu faaliyet Almanların Yunanistan ve Yugoslavyaya yaptıkları taarruzla birlikte mütalea edilince düşmanın yakında yeni ve önemli bir adım daha atacağı kanaatine varıldı. Düşmanın, mutat olmıyan bir titizlikle Akdeniz Filosunun hareketlerini incelemesi, su üstü kuvvetlerile bir harekâta karar verdiğine hükmetmeyi mümkün kılıyordu.

Düşmanın su üstü kuvvetlerile yapabileceği en muhtemel hareketler şunlar olabilirdi:-

a) Egedeki konvoy nakliyatımıza taarruz.

b) Oniki adaya götürülecek bir konvoyun himayesi.

c) Yunanistan veya Sirenayka'ya yapılacak bir çıkarma harekâtını setretmek için bir diversiyon hareketi.

d) Maltaya yapılacak bir taarruz (Bu ihtimal de reddedilemezdi.)

3 — Binaenaleyh başkomutan, esasen mevcut olan bir tehlike ile karşı karşıya kalmıştı. Fakat bunun mahiyetinin ne olduğu hakkında herhangi bir bilgisi yoktu. Bu sırada en hassas tarafımız şüphesiz ki; Yunanistana kıt'a ve ikmal malzemesi taşıyan konvoylarımızdı. Bu konvoylar oldukça noksan bulunan 7. Kruvazör Filosunun desteği altında, nisbeten hafif kuvvetler himayesinde Egede harekât yapıyorlardı.

Bu konvoyların harekâtının inkıtaa uğratılmasından sakınmak önemli idi.

4 — Konvoy harekâtına karşı kullanılacak düşman su üstü kuvvetlerine mâni olmak için Muharebe Filomuzun, Giridin batısındaki bir mevkide bulunması gerektiği aşikârdı. Maamafih şurası da muhakkaktır ki; bu şekildeki bir harekâtta filo, yolda iken görülür ve bu halde de düşman, filomuz ikmal için limana dönünceye kadar harekâtını geciktirirdi.

5— İyice düşünüldükten sonra bu yakın tehlikenin geciktirilmesinin hoş birşey olmıyacağı kanaatine varıldı. Bundan dolayı, düşman hareketini boşa çıkaracak şekilde konvoy ve ticaret nakliyatının geçtiği tehlikeli sahanın temiz bulundurulmasının en iyi bir hal tarzı olduğuna karar verildi. Ayni zamanda bu hareket tarzile, düşman su üstü kuvvetleri görüldüğü takdirde onlarla muharebe edebilecek uygun kuvvetlerin kullanılması da sağlandı.

6 — Düşmanın kuşkulanmaması için bu harekât sahasındaki normal durumu idame etmek önemli bir mesele idi. Bir talih eseri olarak Pire'ye gitmekte ve o sırada Giridin güneyinde bulunan sadece bir konvoy denizde bulunmakta idi. Bu konvoya, 27 - mart akşamına kadar rotasına devam etmesi ve sonra aksi rotaya dönmesi emredildi. Pire'den güneye hareket edecek olan bir konvoyun hareketi de geciktirildi.

Ayni zamanda Egedeki sorumlu makamlar, mümkün olan en son ande ticaret nakliyatı yollarını temiz bulundurmaları hususunda ikaz edildi.

Alınan tertibat:

7 — Bundan sonra aşağıdaki tertibat emredildi:-

a) 4 kruvazör ile 4 muhripten ibaret bulunan hafif kuvvetler (B kuvveti) 28 - mart sabah alacakaranlığında Gavdo adasının lodos cihetinde bulunacaklardır.

b) 5 muhripten ibaret olan (C kuvveti) bu saatte yukarıdaki kuvvetlere iltihak edeceklerdir.

c) Girit ve Sirenayka'daki hava torpito, tarassut ve keşif filoları takviye edilecektir.

d) Kraliyet hava kuvvetleri azamî miktarda keşif ve bombardıman tayyaresini 28 - mart günü Ege ve Giridin batısındaki sahada teksif edecektir.

e) Rover ve Triumph denizaltı gemilerine, mütenazıran, Suda ve Milo açıklarında karakol yapmaları emredilmiştir.

f) Pire'de bulunan Juno, Jagar, Defender muhriplerinden müteşekkil (D kuvveti) kısa hazırlık vaziyetinde bulunacaklardır.

g) Carlisle gemisine Suda'ya gitmesi ve uçaksavar savunmasını takviye etmesi emredildi.

h) Yunan deniz kuvvetlerinin kısa hazırlık durumunda bulunmaları ikaz edildi.

Hava keşif raporu:

8 — Esasta bu plâna sadık kalındı fakat 27 - mart öğle üzeri yapılan hava keşfinde, A - 36° 30′ kuzey, T - 16° 04′ doğu mevkiinde 3 düşman kruvazörü ile bir muhribin 120 dereceye seyretmekte olduğu görüldü. Bu

mevki az sonra, A - 36° 54' kuzey ve T - 17° 10' doğu şeklinde tashih edildi. Rü'yet fena olduğundan tayyare temas muhafaza edememekte idi. Başkomutan, Muharebe Filosunu denize çıkarmağa karar verdi ve torpito, tarassut ve keşif tayyarelerinin Sirenayka'ya hareketlerini iptal ederek aşağıdaki yeni tertibatın alınmasını emretti:-

Hafif kuvvetler (Orion, Ajax, Perth ve Gloucester) ile 2. Muhrip Filotillâsı (İlex, Hasty, Hereward ve Venedetta) dan «bunların hepsi Egedeki harekâttan dönmekte idi» müteşekkil B kuvveti, 28 - mart saat 0630 da A - 34° 20' kuzey, T - 24° 10' doğu mevkiinde birleşeceklerdir. (Gloucester'in süratinin, bir şaft yatağı ârızası yüzünden 24 mile düştüğü rapor edildi.)

C kuvveti Muharebe Filosu ile birlikte bulunacaktır.

Kraliyet hava kuvvetleri, 28 - mart günü, güney İyonyen denizi, Ege kuzey batısı ve Giridin güneyinde keşif tertipliyeceklerdir.

Filonun İskenderiyeden hareketi:

9 — 27 - Mart öğleyin ve öğleden sonra, düşman keşif tayyareleri İskenderiyede bulunan filo üzerinde idiler. Başkomutan, 27 - mart saat 1900 da (Alacakaranlıkta) filoyu İskenderiyeden hareket ettirdi. Hareket eden gemiler; Warspite, Barham, Valiant ve Formidable uçak gemisi olup 1. Muharebe Filosu komutanı tuğamiral, Barham'da; Akdeniz uçak gemileri filosu komutanı tuğamiral da, Formidable'da bulunuyordu. Filo, 14. Muhrip filotillâsı (Jervis, Janus, Nubian, Mohawk) ile 10. Muhrip Filotillâsı (Stuart, Greyhound, Griffin, Hotspur, Havock) tarafından emniyete alındı. Rota 300 derece sürat 20 mildi.

28 - Mart - 941 - düşmanın görülmesi ve ilk temas - öğleden evvelki muharebe:

10 — Sabah alacakaranlığında Formidable'ın tertiplediği hava keşfi sonucunda saat 0730 da; 4 düşman kruvazörü ile 6 muhribin (X kuvveti adı verilmiştir.) Gavdo adasının takriben 30 mil güneyinde bulunduğu ve 160 dereceye seyrettiği, bir tayyare tarafından rapor edildi. Bunun, ilk olarak, bu sularda bulunması gereken B kuvveti hakkında ve yanlış bir rapor olduğu zannedildi fakat saat 0827 de Hafif Kuvvetler komutanının, 3 düşman kruvazörü ve muhripleri hakkında verdiği ilk görüş raporu alındı. Başkomutan, 300 derece rotasına devamla süratini 22 mile çıkardı. Hafif Kuvvetlerin Muharebe Filosundan 267 derece kerterizinde ve 90 mil mesafesinde olduğu tahmin edilmiş ve düşmanın da hafif kuvvetlerden 009 derece kerterizinde ve 18 mil mesafesinde evvelâ 100 dereceye sonra da 160 dereceye seyrettiği rapor edilmişti. Saat 0900 da düşmanın 300 dereceye ve hafif kuvvetlerin de karayele döndüğü rapor edildi. Başkomu-

tan, Valiant'a Nubian ve Mohawk ile birlikte son yolla ileri seyretmesini emretti; Warspite (Hafif bir kondenser ârızası vardı) ve Barham'ı Formidable'ın refakatinde bıraktı.

11 — Formidable'ın tayyareleri, vazife numaraları (Duty Letters) kullanmadığından raporların sırasını takip etmek müşküldü. 5H tayyaresinin 0905 saat gruplu raporunda olduğu gibi, keza mevkiler de raporlardan hazfedilmişti. Kuzey istikametinde bir düşman kuvveti rapor edilmekte idi fakat başkomutan, bunun hakikaten başka bir kuvvet mi yoksa o sırada temasta bulunan kuvvet mi olduğunu anlıyamamıştı. Bir aralık (Muharebe gemileri) şeklinde bir rapor verildi. Buna kıyasen muharebe gemilerinden müteşekkil bir kuvvetin mevcut olduğu ve kruvazörlerin bu yüzden geri çekilmekte bulundukları ihtimali belirdi, binaenaleyh başkomutan bu husustaki şüpheler dağılıncaya ve durum açıklanıncaya kadar hava vurucu kuvvetini sonra kullanmayı tasarladı. Bununla beraber temas muhafızı tayyare düşmanla teması kaybetti ve saat 0939 da başkomutan, hafif kuvvetlerle temasta bulunan düşman kruvazörlerine taarruz etmeleri için, hava vurucu kuvvetine emir verdi. Eğer daha evvel başka bir filo görülürse buna taarruz etmeleri de ayrıca bildirildi.

12 — Bu sırada X kuvvetinin, Hafif kuvvetlerden 320 derece ve 16 mil mesafede bulunduğu rapor edildiğine göre, Muharebe Filosundan 300 derece kerteriz ve 75 mil mesafede olacağı tahmin edilmişti. Filonun süratinin arttırılması yerine, Barham'ın emniyet perdesi gerisinden seyretmesi emredildi. Makinesinde çıkan bir ârıza dolayısile Muharebe Filosuna iltihakı emredilen Venedetta pruvada görüldü. Başkomutan bu gemiye müstakillen İskenderiyeye dönmesini emretti.

13 — Saat 1030 a doğru kuzeydeki düşmandan hâlâ başka bir haber yoktu ve hafif kuvvetlerle temasta bulunan X kuvvetinin, civarda bulunan yegâne düşman filosu olduğu anlaşılıyordu; fakat 1058 de hafif kuvvetler komutanı, kendisinden 002 derece kerteriz ve 16 mil mesafede iki düşman muharebe gemisinin 160 dereceye seyretmekte olduğunu rapor etti. Hafif kuvvetler komutanı sis yaparak keşişlemeye döndü fakat sancak kıçomuzluğundaki düşman kruvazörleri ile iskelesindeki muharebe gemisi (Y kuvveti denilmiştir) arasında kalarak müşkül bir duruma girdi. Başkomutan Formidable'a vurucu kuvvetini düşman muharebe gemilerine taarruza sevketmesini emretti ve düşman muharebe gemileri ile üsleri arasına girmekten vazgeçerek, mümkün olan süratle hafif kuvvetlere yaklaşmaya karar verdi.

Başkomutanın bu kararına, hafif kuvvetler komutanı tarafından emredilen 30 mil süratin Gloucester tarafından idame edilip edilemiyeceği hakkındaki tereddüt müessir olmuştu. Fakat adı geçen komutanın saat 1123 teki raporu düşman muharebe gemilerini hâlâ 16 mil uzakta tutuğunu göstermekte idi.

14 — Saat 1135 te hafif kuvvetlerin, Muharebe Filosundan 280 derece kerteriz ve 65 mil mesafede bulunduğu ve 120 dereceye seyrettiği tahmin edilmekle beraber, mevki tayinindeki muhtemel farklardan dolayı bunun sıhhatinden şüphe edildi. Binaenaleyh, hafif kuvvetlerle mümkün olduğu kadar erken temasa gelmek maksadile başkomutan, saat 1135 te 290 dereceye ve 1200 de 270 dereceye rota değiştirdi. Formidable, iki muhrip refakatinde tayyare harekâtına tahsis edilmiş olup, Valiant halen refakatte bulunuyor ve Barham da iyi bir surette mevki muhafaza ediyordu.

Su üstü temasının kaybedilmesi - İlk hava taarruzu:

15 — Bu sırada Littorio sınıfı bir muharebe gemisi ile muhriplerden teşekkül ettiği rapor edilen (Y) kuvvetinin saat 1200 de, başkomutandan 290 derece kerteriz ve 45 mil mesafede olduğu tahmin edildi. Emniyetteki muhriplerin filotillâ komutanına iltihakı bildirildi. Fakat saat 1210 da, hafif kuvvetler komutanı düşman muharebe filosu ile teması kaybettiğini rapor etti ve 5 dakika sonra da hava vurucu kuvveti döndüğü zaman muharebe gemisinin saat 1145 te 270 dereceye seyretmekte olduğunu ve bunun 20 mil keşişlemesinde de kruvazörlerin bulunduğunu rapor etti. Hava vurucu kuvveti muharebe gemisine muhtemelen bir isabet kaydettiğini rapor etti. Fulmar avcıları tarafından bir Ju. 88 düşürülmüştü.

İkinci bir ağır düşman kuvveti rapor ediliyor:

16 — Bu sırada, (Duty V) tayyaresi tarafından kuzey cihetinde yeni bir kuvvet (Z kuvveti denilmiştir.) görüldü. Bunun; iki Cavour sınıfı muharebe gemisi, bir Pola ve iki Zara sınıfı kruvazör ile 5 muhripten ibaret olduğu ve Gavdo adasının 35 mil batısında 315 dereceye 25 mille seyrettiği rapor edildi.

Hafif kuvvetlerle temas temin edilmesi:

17 — Saat 1230 da hafif kuvvetler, hiçbir gemisi hasara uğramamış olduğu halde, 220 derece ve 12 mil mesafede görüldü. Başkomutan 290 dereceye rota değiştirerek ikinci hava vurucu kuvvetine, Littorio sınıfı gemiye taarruz etmelerini emretti. Hafif kuvvetler komutanının saat 1245 gruplu, düşmanın kuzeye döndüğünü bildiren işaretile, başkomutan ilk defa ikaz edildi. Fakat hava kuvvetinin, düşmanın batıya döndüğünü bildiren raporu alınınca evvelkinin bir işaret hatasından ileri geldiği anlaşıldı.

Saat 1250 ye doğru (X) ve (Y) kuvvetleri geriye dönmüştü. Hava taarruzları ile Littorio'nun sürati düşürülmedikçe de bunları yakalamak için hiçbir ümit yoktu. 2. Filotillâ ile diğer iki muhrip şimdi çok geride bulunan ve bir torpito - bombardıman taarruzu tertiplemiş bulunan For-

midable'ın himayesine gönderilmiş bulunduğundan, geri kalan muhriplere Muharebe Filosunu denizaltı emniyetine almaları emredildi. Formidable ile Barham'ın yetişebilmeleri için sürat saat 1306 da 22 ve 1325 te 21 mile indirildi. Bu sırada B kuvveti, muharebe Filosundan 6 mil mesafede ve 230 derece kerterizinde bulunuyordu.

Takip:

18 — (Y) kuvveti ile (Z) kuvvetinin biribirleri ile birleşmeye çalıştıkları ihtimalile, saat 1350 de rota 310 dereceye değiştirildi. (X) ve (Y) kuvvetleri hakkında başkaca herhangi bir rapor alınamadığından karayel istikametinde bir hava keşfi emredildi. (Duty V) tayyaresinin (Y) kuvvetine ait verdiği raporlar hakkındaki şüpheler, bu tayyarenin mevkiini kara alâmetlerine göre tayin etmesile zail oldu. Bunun üzerine başkomutan kuvvetlerine, bu üç düşman kuvvetinin mevkilerini bildirdi. 201. hava grupuna, düşmanla temas sağlamak üzere bütün kuvvetini Giridin güney ve batısında kalan deniz sahasında toplaması için talimat verildi. Juno ile D kuvvetine Kithera kanalını karakol etmeleri emredildi.

19 — Öğleden evvel karayelden esen kuvvetli bir rüzgâr filo için uçuş harekâtını güçleştirmişti. Fakat bu rüzgâr öğleden sonra tamamile kaldı ve alçak bulutlar dağıldı. Rüzgârdaki bu değişiklik kıyıda üslenmiş olan tayyarelerin rapor ettikleri mevkilerin sıhhatli olmasına sebep oldu.

20 — (Y) kuvveti; Formidable'ın (Duty 4) tayyaresi tarafından, bir muharebe gemisi ile 4 muhribin Muharebe Filosundan 290 derece kerteriz ve 65 mil mesafede olduğu ve 270 dereceye seyrettiği şeklinde, rapor edildi. Saat 1235 tenberi havada bulunan ikinci hava vurucu kuvveti, düşman muharebe gemisine torpito taarruzu yaptı ve üç isabet sağlandığını ve geminin süratinin 8 mile düşürüldüğünü rapor etti. Rota 300 dereceye değiştirildi.

21 — Bundan az sonra ayni tayyare, 3 kruvazör ve 4 muhripten ibaret olan (X) kuvvetinin Littorio'dan 25 mil mesafede ve 250 derecede bulunduğunu ve 10 mille 280 dereceye seyrettiğini rapor etti. (Duty V) tayyaresi de, 3 adet 6 pusluk kruvazörle 2 muhribin (Z) kuvvetinin 155 derece kerterizinde bulunduğunu ve her iki kuvvetin 300 dereceye 30 mille seyrettiğini rapor etti.

22 — Bu sırada, Maleme'deki deniz hava kuvveti tarafından, 3 Swordfish tayyaresinin, (X) kuvvetindeki kruvazörlere saat 1205 te torpito taarruzu yaptıkları ve muhtemelen bir isabet sağladıkları ve diğer vurucu bir kuvvetin hazırlanmakta olduğu rapor edildi. York'a, Maleme'deki kuvvetlerle temas muhafızı tayyarelerin raporlarına göre, bir akşam alacakaranlık taarruzu hazırlaması için talimat verildi.

23 — Saat 1600 da, (Z) kuvveti ile birlikte olan Cavour sınıfı iki muharebe gemisinin, Muharebe Filosundan 305 derece kerteriz ve 120 mil

mesafede bulunduğu ve hâlâ 30 mil süratle karayele seyrettiği tahmin edildi. (X) kuvveti ile yaralı bulunan Littorio'nun da yine Muharebe Filosundan 289 derece ve 60 mil mesafede olduğu tahmin edildi; çok geçmeden bu geminin 12 - 15 mil sürat yapmakta olduğu ve Muharebe Filosu tarafından karanlık basmadan yakalanamıyacağı anlaşıldı. Bunun üzerine saat 1644 te hafif kuvvetler komutanına, sürat arttırarak düşmanla temas sağlaması emredildi. Mohawk ile Nubian da hafif kuvvetlerle göz irtibatı sağlamak üzere ileri gönderildi. Bundan az sonra üçüncü bir vurucu hava kuvveti alacakaranlıkta Littorio'ya taarruz etmek üzere uçuruldu.

Gece için niyet ve tasavvurlar:

24 — (Duty V) tayyaresinin (Z) kuvveti hakkında verdiği şayanı hayret raporlar, bu kuvvetin hâlâ iki grup halinde ve 30 mil süratle, muharebe gemilerinin 310 dereceye, bundan 60 mil daha keşişlemede bulunan kruvazörlerin de 325 dereceye seyrettiklerini gösteriyordu. Maamafih bu kruvazörlerden mürekkep ikinci kuvvetin, saat 1717 de geri döndüğü ve Littorio'nun 5 mil güneyinde mevki aldığı görülen (X) kuvveti olması mümkündü. Bu sebepten saat 1810 da başkomutan, gece niyet ve tasavvurlarını işaretle bildirdiği zaman, durum hâlâ bir miktar karışıktı. Eğer kruvazörler yaralı düşman muharebe gemisile temas sağlarsa muhripler taarruz için sevkedilecekler ve gerekirse Muharebe Filosu da bunları takip edecekti. Kruvazörler temas sağlıyamazlarsa bu takdirde başkomutan kuzaye ve batıya seyretmek suretile sabahleyin tekrar temas sağlamak niyetinde idi.

Akşam alacakaranlığındaki durum:

25 — Warspite'ın tayyaresi saat 1745 te ikinci bir defa uçuruldu ve 1831 de durumu aydınlatan bir seri raporlardan ilkini verdi. Saat 1945 te düşman yaralı muharebe gemisinin Muharebe Filomuzdan 45 mil mesafede olduğu ve 190 dereceye 15 mille seyrettiği açıkça anlaşılmıştı. Buna, karayel cihetinden gelen kruvazörlerden müteşekkil bir kuvvet iltihak etmiş olup bu düşman filosu şimdi, beş kolona halinde bulunuyordu. Littorio merkezde ve 4 muhrip pruvası ilerisinde, iki muhrip dümen suyunda bulunmakta; iskele tarafında iç kolonada 3 adet 6 pusluk kruvazör ve dış kolonada 3 adet Navigatori sınıfı muhrip bulunmakta, sancak tarafında iç kolonada 3 adet 8 pusluk kruvazör ve dış kolonada iki adet 6 pusluk (Bilâhare bunların büyük muhripler olduğu anlaşıldı) kruvazör bulunmakta idi. Bundan başka iki Cavour sınıfı muharebe gemisi, 3 adet Zara sınıfı kruvazör ve 5 muhripten ibaret (Z) kuvveti de karayel istikametinde bulunuyordu. 2 adet Savoia sınıfı, 1 adet Diaz sınıfı kruvazör ve iki muhripten ibaret olduğu (Duty V) tayyaresi tarafından rapor edi-

len ikinci kuvvet, muhtemelen henüz Littorio'ya iltihak etmemiş olan kuvvetti.

26 — Saat 1925 te hafif kuvvetler komutanı, iki şüpheli gemiyi rapor ederek kruvazörlerini topladı. Bundan hemen biraz sonra, 9 mil kuzeyinde bulunan düşman kuvvetlerinin, tayyarelerle savaşa tutuştuğunu ve sis yapmakta olduğunu rapor etti. (Duty 4) tayyaresi düşmanın, keşşaf grupundan muhtemelen hafif kuvvetler komutanının 4 kruvazörü) 310 derecede ve 14 mil mesafede bulunduğunu rapor etti. Ayni zamanda, Warspite'ın tayyaresi düşmanın 230 dereceye rota değiştirdiğini ve 15 mille seyretmekte olduğunu rapor etti. Fakat düşmanın bu dönüşünün bütün filoca rota tebdiline ait olup olmadığına dair bir iş'ar yoktu.

Gece muharebesi için verilen karar:

27 — Saat 1935 te hava vurucu kuvveti (Muhtemel isabetler) kaydettiğini rapor etti fakat yapılan hasar hakkında herhangi bir bilgi vermedi. Bunun üzerine başkomutan geceleyin filonun, civarda bulunan 2 muharebe gemisi, 3 kruvazör ve 5 muhripten ibaret bir kuvvetten başka en aşağı 6 kruvazör 11 muhriple emniyete alınmış bir kuvvetin ortasına atılmasının, doğru olup olmıyacağını düşündü. Diğer taraftan düşman, eğer bütün gece müddetince 14 : 15 mil süratle seyre devam edecek olursa ertesi sabah alacakaranlıkta önlenmiş oldukları takdirde de, kuvvetlerimiz bütün gün boyunca ağır hava taarruzlarına maruz kalacaklardı. Bu mülâhazalar sonunda başkomutan, bir gece muharebesi kabul etmiye karar verdi ve saat 2040 ta muhriplere, taarruz etmelerini emretti.

28 — Taarruz kuvveti 8 muhripten teşekkül etmiş olup 14. Muhrip Filotillâsı komutanının emrinde iki tümenden ibaret olmak üzere organize edilmişti. (İkinci tümen 2. Muhrip filotillâsı K. emrinde idi.)

Geri kalan muhripler de 10. Muhrip Filotillâsı K. emrinde olarak Muharebe Filosunun emniyetine tahsis edilmişti. Düşmanın, Muharebe Filosundan 286 derece ve 35 mil mesafede olduğu ve 295 dereceye 13 mille seyretmekte olduğu tahmin edilmişti. 14. Muhrip Filotillâsı düşmanın kuzeyinden geçerek ileriden taarruz etmiye karar vererek saat 2115 te, maksadını emrindeki kuvvetlere bildirdi.

29 — Saat 2111 de hafif kuvvetler komutanından, iskele tarafında 5 mil mesafede meçhul bir geminin durduğunu bildiren bir Radar raporu alındı; başkomutan bu mevkiin yakınından geçmek üzere rotasını derhal 280 dereceye değiştirdi. Hafif kuvvetler komutanı bu raporun mahiyetini teşhis etmeksizin karayele doğru seyrine devam etti ve saat 2215 te, muhriplere kuzey tarafı açık bulundurmak üzere kruvazörlerini toplamış olduğu halde 340 dereceye seyretmekte olduğunu rapor etti. Hafif kuvvet-

ler komutanı bir daha düşmanla temas sağlıyamadı ve kendisinden başka da bir rapor alınmadı.

Gece muharebesi:

30 — Saat 2210 da Valiant'ın Radarı iskele kemerede 5 mil mesafede bir gemiden eko aldı. Başkomutan bunun ne olduğunu teşhise karar verdi ve 2213 te Muharebe Filosu, muhriplere sancak tarafa geçmeleri emredilerek, 240 dereceye rota değiştirdi.

31 — Saat 2215 te sancak başomuzlukta, ilerisinde evvelâ 6 pusluk bir kruvazör olduğu zannedilen küçük bir gemi bulunan iki büyük kruvazör, ansızın görüldü. Muharebe Filosu derhal 280 dereceye döndürüldü ve saat 2228 de, düşman iskele başomuzlukta ve takriben 4000 yarda mesafede iken, Greyhound ışıldak yakarak bir düşman kruvazörünü aydınlattı ve Warspite ateş açtı. Formidable sancak tarafa doğru hattan çıktı ve Muharebe Filosu da muharebeye başladı. Düşmanın, iki Zara sınıfı kruvazörden ibaret olduğu ve aykırı rota ile seyrettiği zannedilmekte idi; bunlar ansızın baskına uğramışlardı ve hâlâ taretleri başa ve kıça tevcih edilmiş duruyordu. Warspite'ın 15 pusluk toplarının ilk salvosunun 6 mermiden 5 i düşmanın art gemisine isabet etmek suretile kahredici bir tesir yaptı. Az geçmeden her iki düşman gemisi de mükerrer şiddetli isabetler alarak yanmağa başladılar ve muharebe dışı oldular. Bir muhribin, yanmakta olan kruvazörlerin arkasından geçmekte olduğu görüldü; bu muhrip, muhtemelen bidayette bunların baş tarafında görülen küçük tekne idi.

32 — İskele kıçomuzlukta görülen bir fleyşin işaretinden başka, Muharebe Filosunun teşhis için yaklaşmakta olduğu yaralı düşman gemisine ait bir emare görülemedi.

33 — Saat 2230 da iskele başomuzlukta 3 düşman muhribinin, muhtemelen kruvazörlerin peşinden gelerek, yaklaşmakta olduğu görüldü ve ateş açıldı. 2232 de bunların sis yaparak geriye döndükleri ve en az bir tanesinin torpitolarını attığı görüldü.

Muharebe Filosu, torpitolardan sakınmak için, tesbit edilen manevra işaretile 90 derece sancağa döndürüldü ve 2233 te 010 derecede viya edildi. Bu süre içinde Formidable sancak başomuzlukta müstakillen seyrediyordu.

34 — Düşman muhriplerile muharebe edilirken Warspite'dan atılan bir mermi ile Havock'un isabet aldığı zannedildi ise de bir hasar husule gelmedi.

35 — Muharebe Filosu, saat 2235 te ateş keserek 010 derece rotasında tekrar pruva hattı teşkil etti. Formidable'ın hatta girmesi saat 2310 da emredildi. Saat 2238 de emniyette bulunan 4 muhribe, (Stuart, Havock, Greyhound, Griffin) 4 mil mesafede ve 150 derece kerterizinde yanmakta bulunan düşman kruvazörlerinin işini bitirmeleri emredildi.

36 — Saat 2245 te yanmakta olan kruvazörler tam pupada hâlâ görünmekte iken, 230 derece istikametinde ışık ve izli mermilerin şiddetli atışları görülmekte olup bu 10 dakika veya bir çeyrek saat kadar devam etti. Bu sırada o istikamette hiçbir kuvvetimiz bulunmadığından İtalyanların kendi kuvvetlerile kapışmakta olduğu zannedildi. Bu ateş teatisinin yaralı düşman kruvazörleri civarında bir müddet devam ettiği ve saat 2300 te şiddetli bir infilâk olduğu görüldü. Bu, kruvazörlerden birinin torpitolanmış olduğuna hamledildi.

Geri çekilme - Hafif kuvvetlerin muharebesi:

37 — Bundan sonra başkomutan, kendi kuvvetlerimizin biribirleri ile çatışmasından sakınmak için, poyraza çekilmeğe ve sabahki muharebe sahasına dönmeğe karar verdi. Bundan dolayı, düşmanın batırılmasile ilgili olmıyan kuvvetlerin poyraza doğru çekilmelerini ve saat 2330 da 070 dereceye rota değiştirerek 18 mil sürat emretti. 14. Muhrip Filotillâsına, vurucu kuvvet taarruzunu bitirinceye kadar geri çekilmemesi bildirilmişti. Takriben saat 0100 e kadar 190 ve 200 derece kerterizinde fâsılalı atışlar ve ağır infilâklar görüldü.

38 — Saat 0200 de Havock, Littorio sınıfı bir muharebe gemisi ile kruvazörlerin tahrip edildiği mevkide temas sağladığını rapor etti. 14. Filotillâ komutanı, vurucu kuvvetile Havock'a iltihak etmekte olduğunu bildirdi. Fakat saat 0110 da Havock verdiği raporun yanlış olduğunu ve bu geminin 8 pusluk bir kruvazör olduğunu rapor etti. Saat 0036 da 10. Filotillâ komutanı, yanmakta olan üç kruvazörü terketmekte olduğunu ve civarda iki kruvazörle, hasara uğramış iki muhrip bulunduğunu rapor etmişti. Saat 0314 te Havock, Pola'ya aborda olduğunu bildirerek «Yedeğe mi alayım yoksa su bombası ile batırayım mı?» diye sormakta idi. Biraz sonra 14. Filotillâ komutanı Zara ve Pola'nın batmakta olduklarını rapor etti.

29 - Mart - 941 :

39 — Saat 0600 da başkomutan, filonun A - 35° 54′ kuzey ve T - 21° 38′ doğu mevkiinde saat 0700 de toplanmasını emretmiş ve ertesi sabah için hava keşfi rica etmişti. Juno, Jagar, Defender ile, bir gün evvel İskenderiyeden hareket etmiş olan Bonaventure'in başkomutana iltihakları emredilmişti. 7 muhripten müteşekkil bir Yunan Filotillâsı Korent kanal yolu ile, karşılaşma hakkında ilk rapor alınır alınmaz harekete geçmek üzere emir beklemeleri için gönderilmişti. Fakat bir şifre hatası yüzünden bunların saat 0350 ye kadar başkomutana iltihakları emredilmedi. Atinadaki deniz ataşesi, 28 - mart saat 1445 ile 1615 arasında, 23 Blenheim tayyaresinin düşman kuvvetlerine taarruz ettiklerini ve bir

kruvazöre iki isabet sağlıyarak yoldan alıkoyduklarını, bir muhribe de bir isabet sağladıklarını bildirmişti. [1] Maleme'deki tayyarelerin de 28 - mart saat 1940 ta Littorio muharebe gemisine en aşağı bir isabet sağladıkları rapor edildi.

Filo tekrar toplanıyor:

40 — Saat 0430 da başkomutan, 250 dereceye rota değiştirerek telsiz sükûnetinin muhafaza edilmesini filoya emretti. Sabahleyin Formidable'ın tayyareleri keşif için uçuruldu ve filonun bütün birlikleri saat 0600 ile 0700 arasında başkomutana iltihak ettiler. Muharebe esnasında bir muhribimizin hasara uğradığı ve başkaca hiçbir gemiye birşey olmadığı anlaşıldı. Bilâhare bir Swordfish tayyaresinin kaybedildiği rapor edildi.

41 — Filo saat 0800 de, A - 35° 43′ kuzey ve T - 21° 40′ doğu mevkiinde bulunuyor ve muharebe sahasını taramak maksadile 220 dereceye seyrediyordu. Saat 0950 ile 1100 arasında İtalyan mürettebatı ile dolu birçok bot ve sal görülerek bu mürettebatan büyük bir kısmı toplandı. Fakat saat 1100 de düşman tayyareleri görüldüğünden ve civarda düşman su üstü gemilerinin mevcudiyetine dair bir rapor alınmadığından rota İskenderiyeye gitmek üzere 120 dereceye değiştirildi. İtalyan Deniz Kurmay Başkanlığına, denizde kalan mürettebatın mevkilerini bildiren bir telsiz çekildi. Yunan Filotillâsına Pire'ye dönmeleri emredildi.

42 — Öğleden evvel düşman tayyareleri tarafından filo ile devamlı temas muhafaza edildi ve saat 1530 da 12 Ju. 88 tayyaresi tarafından bir taarruz yapıldı. Bu taarruzda esas olarak, Formidable hedef tutulmuştu. Maamafih filonun (Baraj şemsiyesi) müessir olduğundan hiçbir hasar vâki olmadı. Bir Ju. 88 düşürüldü ve bir Fulmar da gemiye ineceği sırada denize çarparak parçalandı. Günün geri kalan kısmında tayyareler teması muhafaza ettilerse de başka bir taarruz vâki olmadı. Saat 0920 de Stuart Griffin ve Hereward Pire'ye giden G. A. 8 konvoyunun himayesine ve 1930 da Ajax, Perth, Defender, Hasty, Ege konvoylarının himayesi için Suda'ya gönderilmişlerdi. Keza bu sırada Bonaventure de 30 - mart sabahı G. A. 8 konvoyuna iltihak etmek üzere gönderilmişti.

Düşmanda husule getirilen hasar:

43 — Başkomutan için kaç düşman gemisinin batırılmış olduğu asla belli değildi ve Littorio'nun âkıbetinin de ne olduğu belli değildi. Fakat filonun muhtelif gemilerinde bulunan 900 İtalyan esirinden, keşfedilerek durdurulan ve batırılan kruvazörün Pola olduğu; Muharebe Filosu ile

[1] Admiraltının hâşiyesi: Müteakıben alınan haberler Deniz ataşesinin isabetler hakkındaki raporunun doğru olmadığını ancak bazı yakın sukutlar sağlandığını meydana koydu.

karşılaşan iki 8 pusluk kruvazörün Zara ile Fiume olduğu ve bunların her ikisinin de batırılmış olduğu; Havock'ın bir ve Muharebe Filosunun da muhtemelen diğer bir muhrip batırmış olduğu; bunlara ilâveten R. A. F. bombardıman tayyareleri tarafından muhtemelen daha bazı hasarların verdirilmiş olduğu anlaşılıyordu. Keza düşmanın kendi kuvvetlerile karşılaşmasından dolayı bir takım hasarlara uğramış olması mümkündü.

30 - Mart - 1941 - Filonun İskenderiyeye dönüşü:

44 — Muharebe Filosu, seyrine devamla saat 1730 da İskenderiyeye vâsıl oldu. Saat 0834 te, temas muhafaza eden bir S. 79 tayyaresi düşürülmüştü. Filo, tam Great Pass'a girdiği sırada bir denizaltı alârm raporu alındı ve emniyetteki muhriplere filonun ilerisindeki sahayı temiz bulundurmaları emredildi. Bu harekât, İtalyanlarda bıraktığı derin intibadan başka bir netice vermedi.

Hafif kuvvetler komutanlığının Akdeniz başkomutanlığına verdiği rapor

10 - Nisan - 1941 Orion (Sancak Gm.)

Orion, Ajax, Perth, Gloucester, Venedetta, Hereward ikmallerini müteakıp 27 - Mart - 941 saat 1300 te Pire'yi terkettiler.

2 — Bir gün evvel Pire'de iken Gloucester bir şaft yatağı tecrübesine çıkmış ve onu bir yedeği ile değiştirmişti. Fakat dalgıçların yaptığı muayenede A braketlerinden birinin fazla lâşka olduğu görülmüş ve azamî emniyet süratinin 24 milden fazla olmıyacağını bulmuşlardı.

3 — Hasty ile İlex'e 28 - mart saat 0630 da kruvazörlere Gavdo adasının 30 mil güneyinde (A - 34° 24′ kuzey ve T - 24° 10′ doğu) iltihak edecek surette Suda'dan hareket etmeleri emredildi.

4 — Phalconera'nın 012 derece kerteriz ve takriben 15 mil mesafesindeki bir mevkide, Hereward bir eko aldı. Bunun, 18 - martta Venedetta'nın batırdığı denizaltının leşi olması muhtemeldi. Satıhta halen hafif yağ sızıntıları görülüyordu.

5 — Seyir, randevu mevkiine kadar hâdisesiz geçti ve 28 - mart saat 0607 de kuzey tarafta İlex ile Hasty olduğu anlaşılan iki muhrip görüldü.

6 — Saat 0645 te filoyu düşmanın muhtemel hava keşif sahasından uzaklaştırmak için rota 200 dereceye değiştirildi.

I. Safha (0630 - 1230)

7 — Saat 0633 te gemilerden uçurulan tayyareler tipinde bir düşman temas muhafızı tayyare görülür görülmez, düşman su üstü kuvvetlerinin

civarda olduğuna kanaat getirildi. Fakat Formidable'ın tayyaresi tarafından (Tamamile benim kuvvetlerime müşabih) 4 düşman kruvazörü ile 2 muhribinin takriben benim mevkiimden 35 mil poyrazda ve benim rotama müşabih bir rotada seyrettiğini bildiren raporu alındığı zaman, hakikatte bunun benim kuvvetim olup olmadığı hakkında şüpheye düşmüştüm. Başka herhangi bir tayyare raporu alınmadan önce düşman harp gemileri, geride göründü.

8 — Görülen düşmanın Zara sınıfı kruvazörler olduğundan şüphe edildi. Çünkü; bu sınıf gemilerin denizde oldukları bir gün evvel tayyareler tarafından rapor edilmişti. Bu şüphe çok geçmeden hakikat oldu. Bu sınıf gemilerin kendi filomun gemilerinden daha uzun menzilli ve daha üstün süratli olduğunu bildiğimden, onları kendi ana kuvvetim ve tayyare gemisi üzerine çekmeye karar verdim.

9 — Düşman bizi takip ederek saat 0812 de 25000 yardadan ateş açtı. Ayni zamanda düşman kruvazörlerinden birinin tayyaresini uçurduğu görüldü. Düşman ateşinin bidayette sıhhatli olduğu ve Gloucester üzerinde ateş birleştirdiği görüldü. Gloucester, isabetten sakınmak için hattı terketti.

10 — Saat 0829 da menzil 23500 yardaya düştüğü zaman Gloucester, üç salvo yaptı fakat bunlar kısa düştüler. İlk salvodan sonra düşman 35 derecelik bir açışla top menzilimizin dışına çıktı. Bundan sonra her nekadar bize muvazi bir rotaya seyrederek atışa devam etti ise de saat 0855 e kadar bütün sukutları kısa idi.

11 — Gloucester, saat 0830 da tarassut maksadile tayyaresini uçurdu. Fakat Orion'un emrettiği telsiz frekansını kullanmadığından verdiği raporlar alınamadı.

12 — Bu muharebe safhasında Venedetta geri kalmaya başladı ve bir hayli endişe yarattı. Saat 0834 sularında takriben 3 mil geride kalmıştı. Kendisine güneye seyretmesini ve muharebe sahasından çıkmasını emrettim.

13 — Saat 0855 te düşman iskeleye dönerek açtı ve ateş kesti. Nihayet takriben 300 derecede viya etti. Ben de, onu takip ederek teması muhafaza etmeye karar verdim. Venedetta kısa yoldan seyrederek saat 0925 te tekrar iltihak etti. Buna, Muharebe Filosuna iltihak etmesi emredildi.

14 — Saat 0854 te 5F tayyaresinden alınan bir işarette, saat 0805 te 3 düşman muharebe gemisinin ayni saatte benim bulunduğum mevkiden 7 mil mesafede bulunduğunu rapor etmekte idi. Bu mevkie bakılarak, bu raporun her nekadar doğru olmadığı açık olarak anlaşılıyor idi ise de düşman muharebe gemileri ile her an karşılaşacağım hususunda hazırlıklı bulundum.

15 — Takriben 1045 veya 1100 sıralarında, Formidable, kendi vurucu kuvvetine benim filom tarafından ateş açıldığını rapor etti. Bu, muhte-

melen doğrudur. Bu zaman zarfında uzak mesafeden görülen teşhisi gayrı mümkün bir tayyareye ateş açılmıştır.

Saat 1058 de, kuzey cihetinde bir muharebe gemisi görüldü. Yarım dakika sonra bu gemi 32000 yardadan sıhhatli bir ateş açtı ve hiç zaman kaybedilmeden son yol vermek ve duman yapmak suretile güneye rota değiştirildi. İlk 10 dakikada Orion hedef teşkil etti. Fakat ilk salvo uzun düştü. Bu gemi sukutlar arasında kalarak saçıntı tesirile hafif hasarlar aldı.

17 — Duman, tesirini göstermeye başladığı sırada rüzgâr üstünde bulunan Gloucester, muharebe gemisinin görebildiği yegâne gemi idi. Bu gemi mükerreren sukutlar arasında kaldı. Kruvazörün idame ettirebildiği 31 millik sürati muhripler güçlükle muhafaza edebilmekte idiler. Ancak bir muhrip - Hasty - nihayet Gloucester'e faydası dokunabilecek sis yapabilecek bir mevkie ulaşabildi.

18 — Tayyarelerimiz 1127 de düşmana torpito hücumu yaptılar ve düşman ateş keserek açtı. Saat 1138 de Gloucester sisten kurtularak rapor edinceye kadar, düşmanın döndüğünden haberim olmadı.

19 — Bu 28 dakikalık muharebe safhasında, düşman Gloucester ve Perth tarafından zaman zaman görülebildiğinden, düşman hakkındaki bilgi pek azdı. Takriben 160 dereceye 31 mil veya daha fazla bir süratle seyrettiği anlaşılmaktadır. Sis dolayısile kuzey ve batı tarafta hiçbir şey görülemiyor ve takip ettiğim düşman kruvazörlerinin bu zaman zarfında bana karayelden yaklaşmakta olduklarına kani bulunuyordum.

20 — Düşmanın kesin olarak ateş kestiğini anladığım zaman ben de gemilerin sis yapmamalarını emrettim. Ortalığın açılması için bir müddet geçti ve saat 1148 de ufuk görülebildiği zaman, görünürde hiçbir şey yoktu. Düşman kruvazörlerinin, muharebe gemisine iltihak etmiş oldukları aşikârdı.

21 — Bu sırada, kendi Muharebe Filomuzla birleşmek üzere bir rota takip ediliyordu. Saat 1230 da temas sağlandığı zaman, öğleyin tayin edilmiş olan mevkiimin, Muharebe Filosunun 10 mil ve 342 derecesinde olduğu anlaşıldı.

II. Safha (1230 - 1800)

22 — İlex, Hasty ve Hereward muhriplerinin, Muharebe Filosuna iltihakları emredildi ve saat 1305 gruplu emriniz gereğince kruvazörler filonun 290 derece kerterizinde, rü'yet mesafesi hududunda pruvada bir mevkie alındılar.

23 — Saat 1651 de, yaralı düşman muharebe gemisile temas sağlamak üzere, ileri atılmamı bildiren 1644 saat gruplu emrinizi aldım. Süratimi 30 mile çıkardım.

III. Safha (28 - mart 1800 - 29 - mart 0700)

24 — Düşman yaralı muharebe gemisini bulabilmek üzere kruvazörlerimi saat 2000 de yaymaya karar verdim. Yayılma emri saat 1907 de verilmişti. Fakat bundan 7 dakika sonra ufkun aydınlık tarfında 3 veya 4 gemi görülünce bunların, temas muhafızlarını defetmek için geri dönen düşman gemileri olduğunu kabul ederek, bunlarla mücadele için filomu topladım.

25 — Saat 1935 te; 1945 te alacakaranlık torpito taarruzu yapan tayyarelerimize karşı düşmanın mukabil ateşi, filonun bulunduğu 12 mil uzaklıktaki mevkiden vâzıh olarak görülüyordu. Her renk izli mermi ile dolu bulunan semada, bu ateşler arasından geçerek torpitolarını düşmanın canevine isabet ettirmeğe çalışan havacılarımızın kahramanlığı takdire şayandır.

26 — Düşmanın toplu bir şekilde setretmekte olduğu açık olarak görüldüğünden, toplu olarak yaklaşmaya karar verdim. Gemi pruvalarındaki dalgayı azaltmak için de sürati azalttım.

27 — Saat 2105 te Orion, 6 mil ileride Radarla bir gemi teması sağladı. Ayni zamanda Gloucester de iskele başomuzluktan takriben bir mil ileride suya yakın bir karaltı gördü. Bu, Orion tarafından görülmediği gibi Gloucester tarafından da zamanında rapor edilemedi. Sürat 15 mile indirildi ve 18 dakikadan fazla süren bir devre içinde Radarla alınan temaslara göre, bu geminin durmakta veya çok ağır bir yolla seyretmekte olduğu anlaşıldı. Bunun, kruvazörden büyük olmak üzere bordasında olmadıkça civarında hiçbir tekne bulunmıyan bir gemi olduğu zannedildi. Ayni hedefi Ajax ta telsizle rapor etti.

28 — Saat 2033 sıralarında Orion, cesametine bakarak yaralı muharebe gemisi zannettiğim, bu gemiden 3.5 mil mesafede bulunuyordu. Fakat hâlâ görülemiyordu.

29 — Bu tehlikeli telâki aninde geri kalan gemileri aramaya devam etmek maksadile filoyu daha kuzeye sevketmeye karar verdim. Eğer bu gemi muharebe gemisi ise tesbit edilmişti ve eğer değilse o zaman yeniden temas temin etmek lâzımdı.

30 — Başkomutan, muhtemelen Ajax'ın verdiği rapora atfen 14. ve 2. Muhrip Filotillâlarına, muharebe gemisinin mevkiini vererek taarruz etmelerini emretti. Fakat düşman süratini 13 mil ve rotasını da 295 olarak vermişti.

31 — Saat 2040 ta ayni geminin durmakta olduğunu rapor ettim ve 14. Filotillânın bu gemiye taarruz edeceğini farzettim.

32 — Kruvazörleri yaymak suretile geri kalan düşman gemilerini aramayı düşünürken, 14. Filotillânın düşman süratini 13 mil kabul ede-

rek daha batıya gittiği takdirde bizim kruvazörlerimizle çatışacakları kanaatine vardım. Bundan başka akşam alacakaranlığında torpito taarruzu sırasında, düşmanın 230 dereceye rota değiştirmiş olduğu rapor edilmiş olup şimdi ise kanaatime göre Messina'ya gitmekte ise, hiç değilse 295 derecenin kuzeyinde bir rotaya seyretmesi lâzımdı.

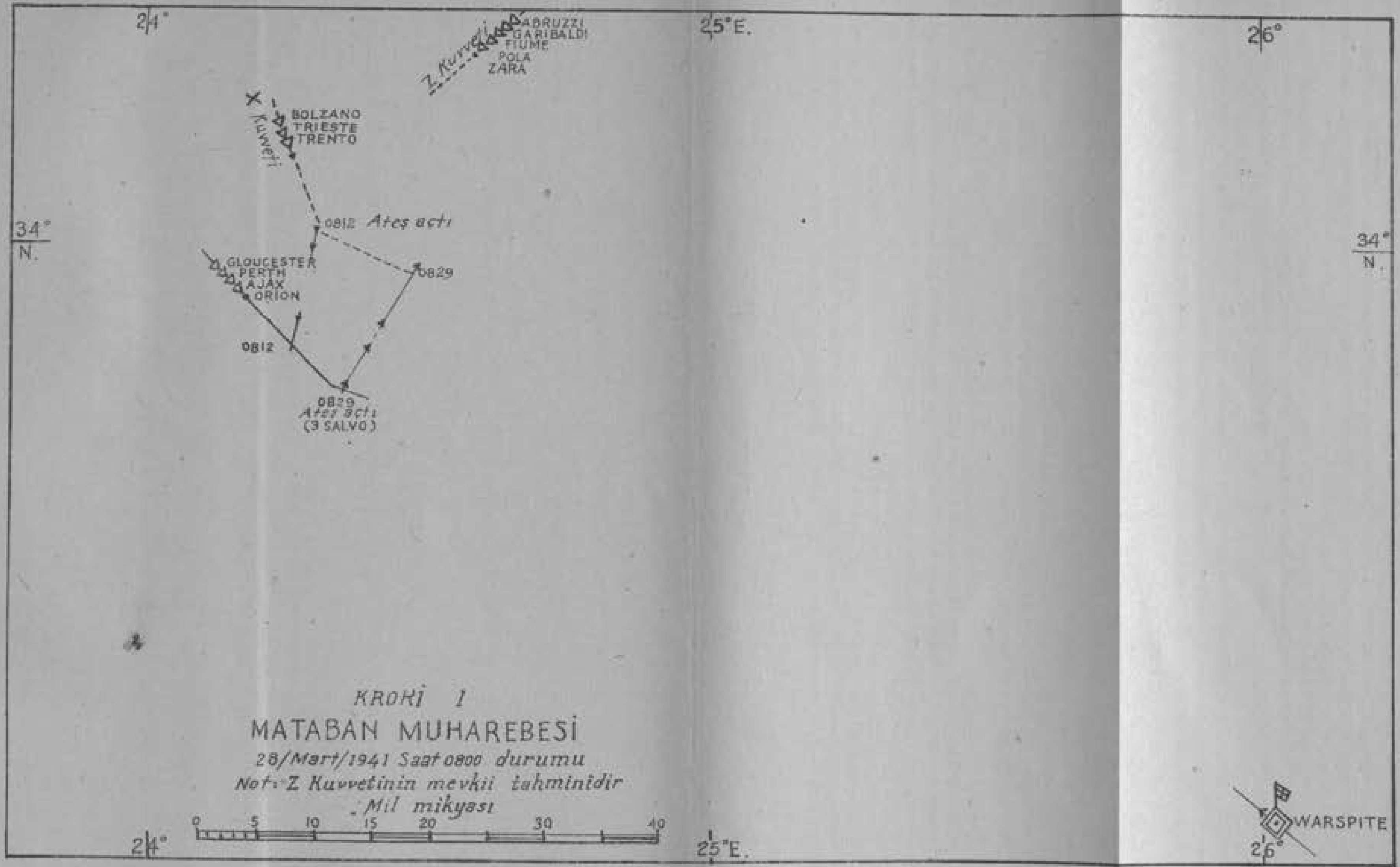
33 — Saat 2155 te Ajax, beş mil güney tarafımızda üç gemiden Radar teması aldı. Bu, kendi filotillâmızın bu saatte muhtemelen vâsıl olabileceği mevkiin oldukça daha batısında kalan bir mevki idi. Fakat bunlardan açmak üzere daha kuzeye toplu olarak seyretmeye ve bilâhare rota değiştirerek ve sürat arttırmak suretile, takriben 300 derece rotasında Messina'ya doğru seyreden herhangi bir düşman kuvvetini önlemiye karar verdim.

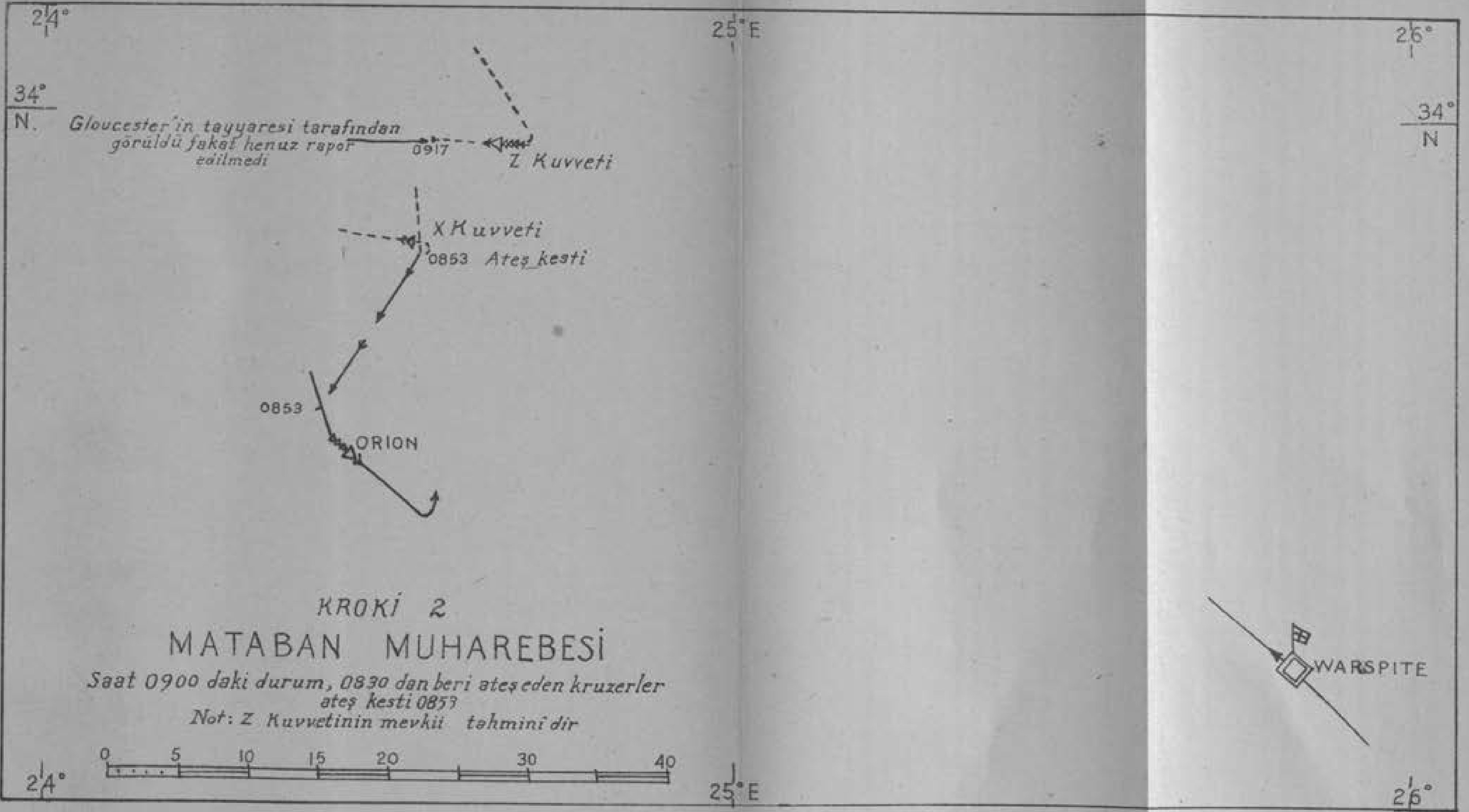
34 — Bu sırada geriden atılmakta olan tenvir mermilerine siluet göstermemek maksadile karayele seyre devam ettim.

35 — Bu süre içinde karayel istikametinde parlak bir işaret görüldü. Mesafeyi tahmin etmek mümkün olmamakla beraber çok uzakta olduğu görülüyordu. Tam kuvvetlerimi yayacağım sırada, muharebeye tutuşmamış bulunan kuvvetlerin poyraz istikametine çekilmelerini bildiren, emrinizi aldım.

Tümamiral
H. D. Pridham - Wippel

MATABAN MUHAREBESİ
28 - 29 / Mart / 1941
İngiliz Muharebe Filosu
İngiliz kruzerleri
İngiliz muhripleri
Bomba taarruzları
Torpito taarruzları (havadan)
Tayyare keşif raporları
İtalyan Muharebe Gm.
+ Kruzer birlikleri
ÆGEAN SEA
Taranto'ya?
GARIBALDI
ABRUZZI
TARANTO'YA
ORION
AJAX
PERTH
GLOUCESTER
Gece yarısı
V.VENETO
TAHMİNİ
FIUME
POLA
ZARA
HAVOCK
GREYHOUND
GRIFFIN
14. ve 7. Flt. Muhripleri
14. ve 2. Flt. Muhripleri
Düşman muhripleri
WARSPITE
VALIANT
FORMIDABLE
BARHAM
Z Kuvveti
Y Kuvveti
X Kuvveti
TRENTO
TRIESTE
BOLZANO
JUNO
JAGUAR
DEFENDER
KITHERA CHANNEL
ANTIKITHERA CHANNEL
MALEME
ILEX
HASTY
VENDETTA
İskenderiye'ye
Tahmini
Öğle

24°
25°E.
26°
Z. Kuvveti
ABRUZZI
GARIBALDI
FIUME
POLA
ZARA
X Kuvveti
BOLZANO
TRIESTE
TRENTO
0812 Ateş açtı
34°
N.
GLOUCESTER
PERTH
AJAX
ORION
0829
0812
0829
Ateş açtı
(3 SALVO)
KROKİ 1
MATABAN MUHAREBESİ
28/Mart/1941 Saat 0800 durumu
Not: Z Kuvvetinin mevkii tahminidir
Mil mikyası
0 5 10 15 20 30 40
WARSPITE

KROKİ 2

MATABAN MUHAREBESİ

Saat 0900 daki durum, 0830 dan beri ateş eden kruzerler ateş kesti 0853

Not: Z Kuvvetinin mevkii tahminî dir

24°E

25°

ZARA
POLA
FIUME
GARIBALDI
ABRUZZI

Z Kuvveti

Y Kuvveti
V.Veneto ile 4 Muhrip

1058 de ateş açtı

TRENTO
TRIESTE
BOLZANO

X Kuvveti

ORION İLE
B Kuvveti

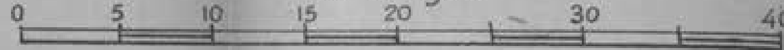
34°
N.

34°
N

KROKİ 3

MATABAN MUHAREBESİ

Kruzerlerin V. Veneto ile temas sağlamaları

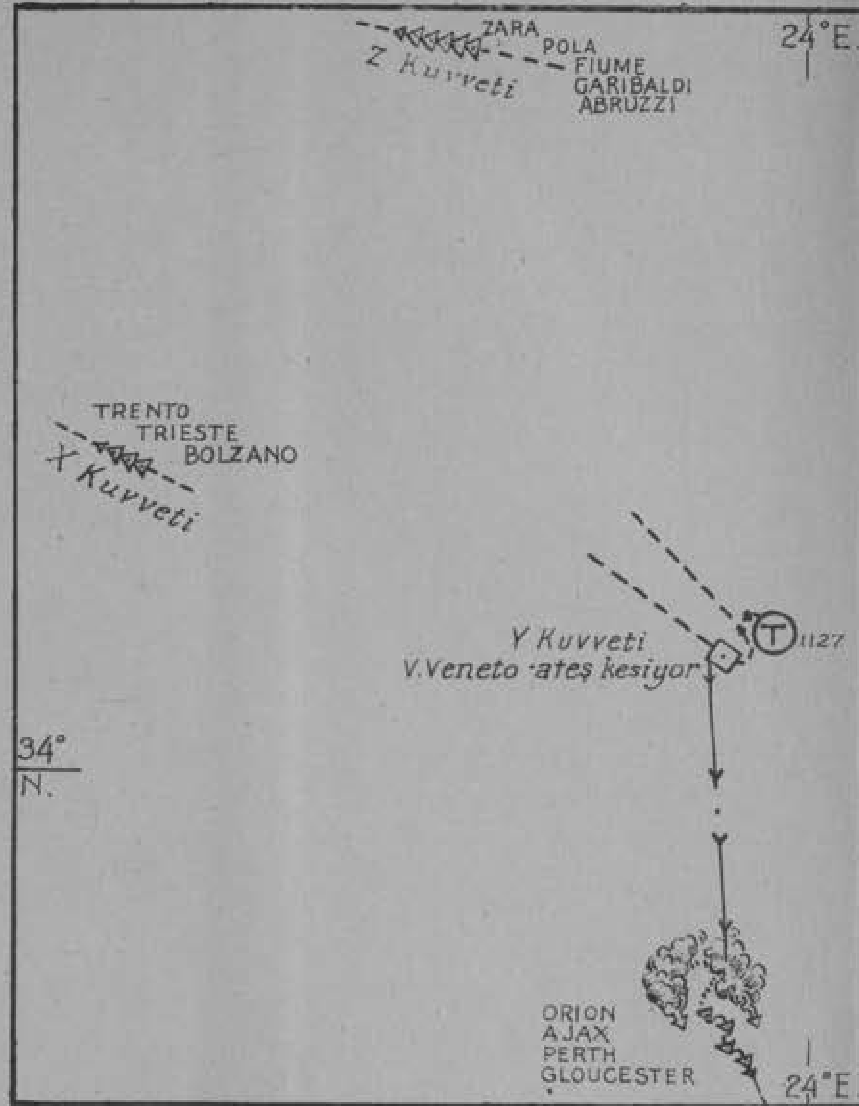

WARSPITE

24°E.

25°

34°
N.

WARSPITE

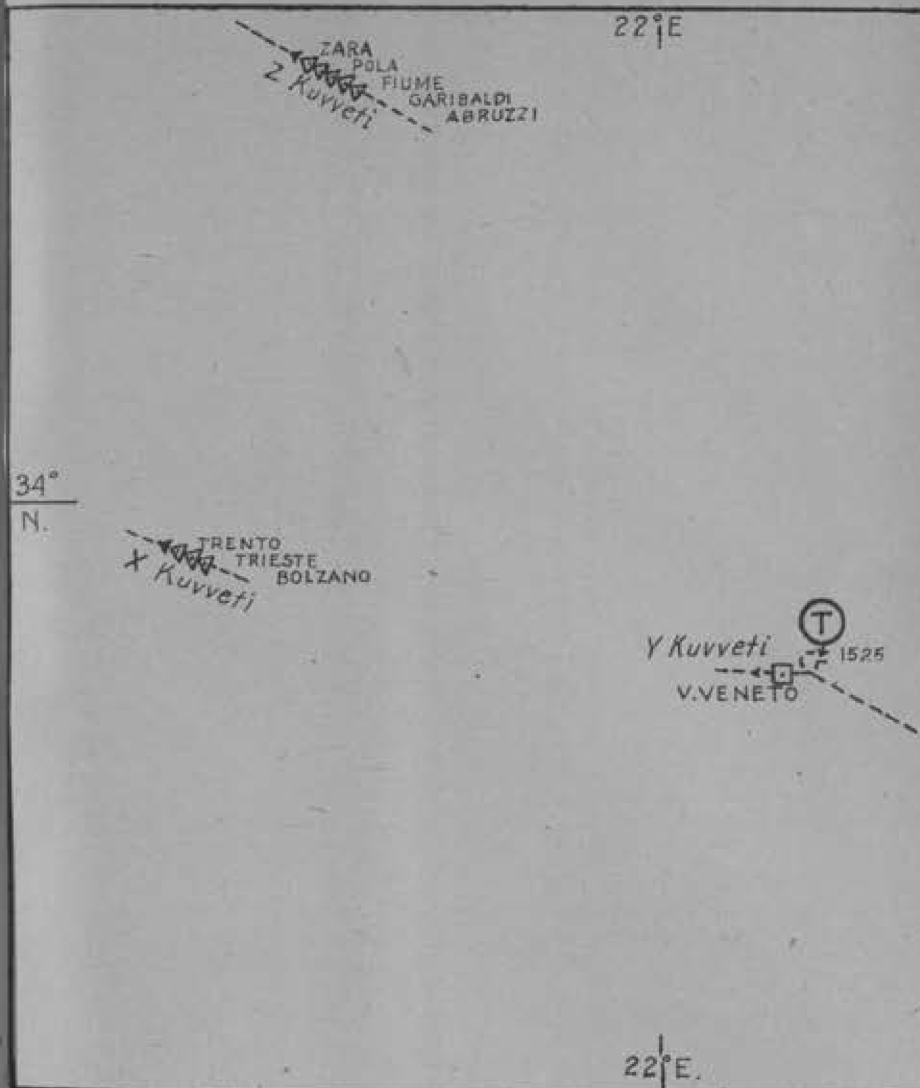
25°

KROKİ 5

MATABAN MUHAREBESİ

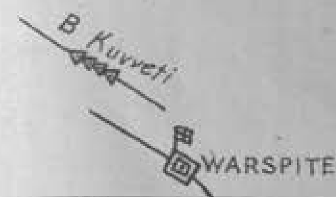
Formidable in tertiplediği ikinci Torp.-Bomb. Taarruzu
1530

23°

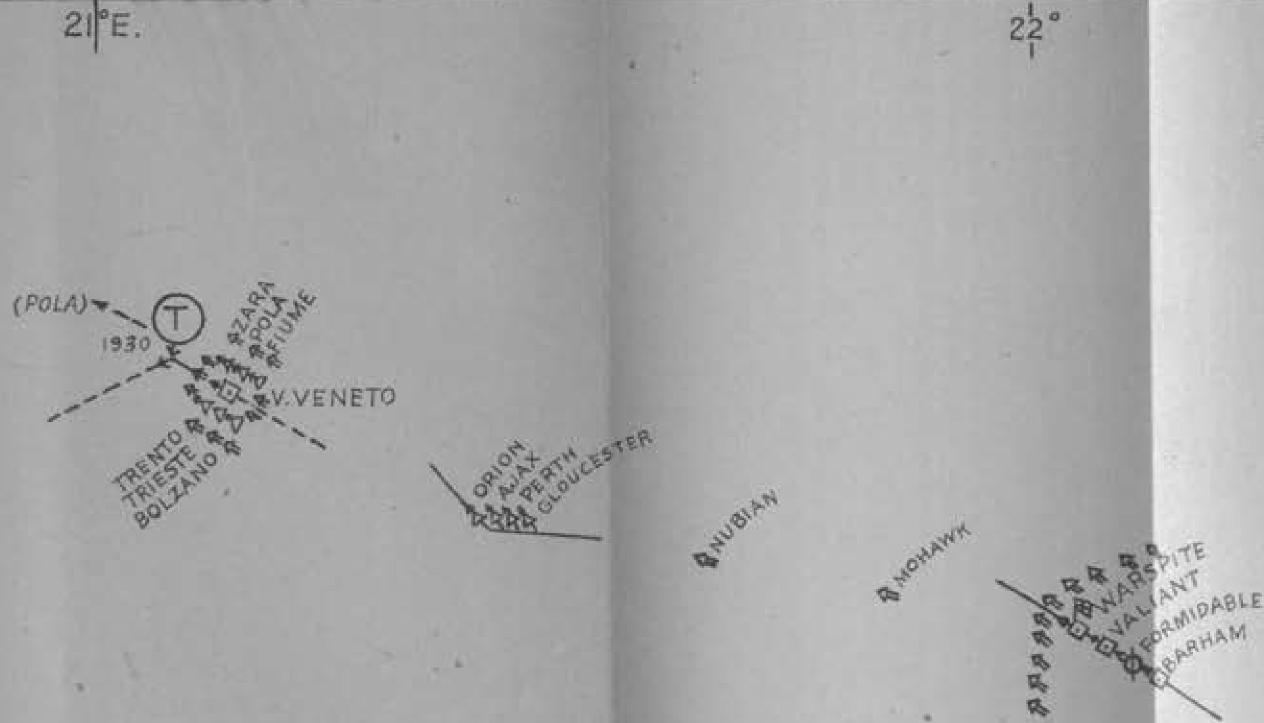
34°
N.

23°

21°E.

22°

35°
N.

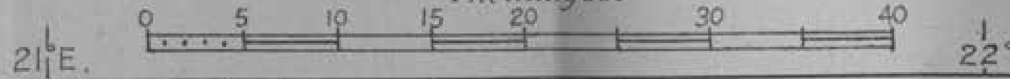
KROKİ 6

MATABAN MUHAREBESİ

Akşam alaca karanlık Torp. Bomb. Taarruzu 1930

Seyir teşkilâtı

Mil mikyası

21°E.

22°

KROKİ 7

MATABAN MUHAREBESİ

Gece muharebesi(I)2215

Mil mikyası

20° 21°E. 22°

35°30' N.

Tahmin edilen mevki

V.VENETO
TRENTO
TRIESTE
BOLZANO

ORION ve
B Kuvveti

14 ve F. Et. Muhripleri

4 Muhrip
FIUME
ZARA

WARSPITE
VALIANT
FORMIDABLE
BARHAM

△POLA (*Hareketten kaldı*)

35° 20° 21°E. 22° 35°

20°30'

21° E.

Tahmin edilen mevki

V.VENETO
TRENTO
TRIESTE
BOLZANO
& DESTROYERS

B Kuvveti

KROKİ 8.

MATABAN MUHAREBESİ

Gece muharebesi (II). 22.30

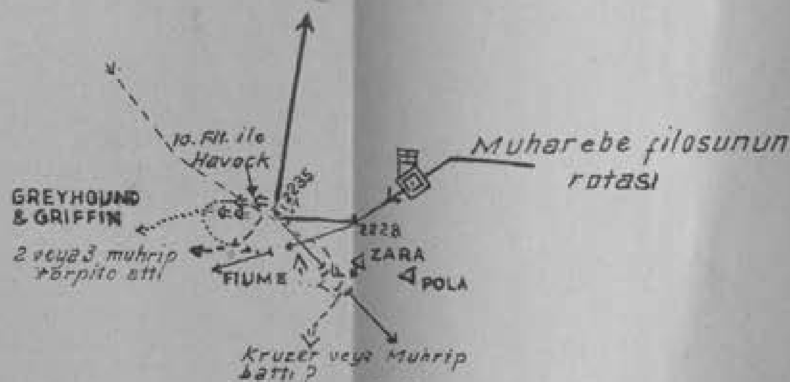
Mil mikyası

14 ve 7. Flt. Muhripleri

35°30'
N.

35°30'
N.

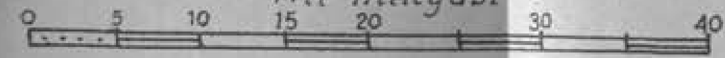
20°30'

21° E

21°30

KROKİ 9
MATABAN MUHAREBESİ
28/29 Gece yarısı durumu

Mil mikyası

20°
21° E.
22°
36° N.
35°30'
Taranto'ya ?
V. Veneto'nun tahmin edilen mevkii
ORION
AJAX
PERTH
GLOUCESTER
14. ve 7. Flt. Muhripleri
WARSPITE
GREYHOUND & GRIFFIN
10. Flt. Stuart
HAVOCK

20°30' 21°E. 21°30'

JERVIS, D.14.	ILEX, D.2.
NUBIAN	HASTY
MOHAWK	HEREWARD
JANUS	HOTSPUR

0130

0230

GREYHOUND GRIFFIN

0210

Fiume'ye ait

Işık ve sallar

Denizde ilk rastlanan düşman mürettebatı (Rehber muhribe ait?)

0219

0220

Zara'ye ait

HAVOCK

ZARA 0234

POLA 0403

14 ve 2 Flt. ile Havock, Griffin, Greyhound muhripleri saat 0700 de baş komutana iltihak etmek üzere seyrediyor

0230

Polaya ait

0400

0330

0300

35°15' N. 35°15' N.

KROKİ 10

MATABAN MUHAREBESİ

29 Mart gece yarısında 0400 e kadar.

Muhriplerin temizleme hareketi

Mil mikyası

20°30' 21°E. 21°30'

